

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

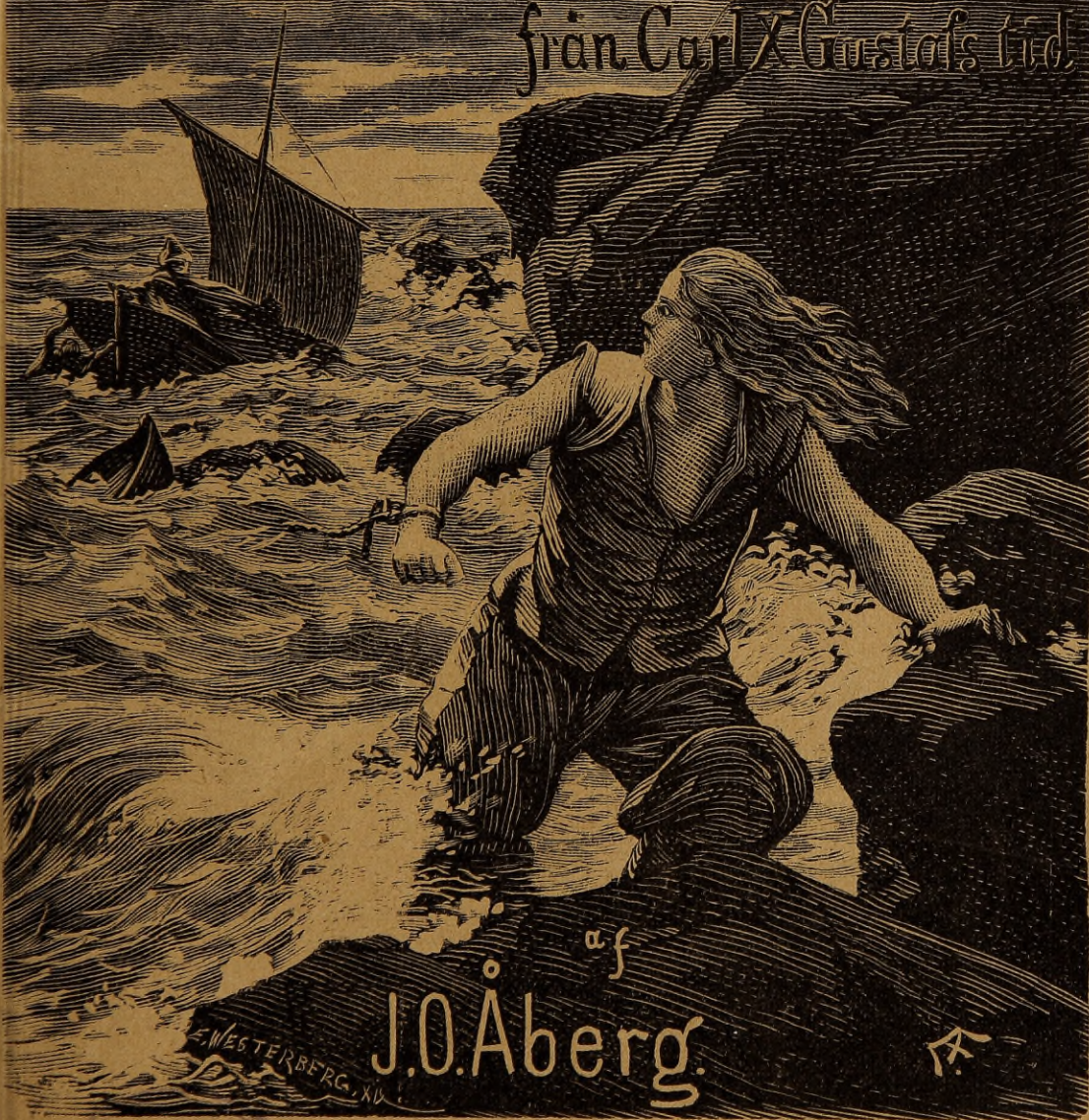

UPPSALA
UNIVERSITET

(For) Vitt.
80

ASCHERBERGS SKYDSLING

Historisk berättelse
från Carl X Gustafs tid

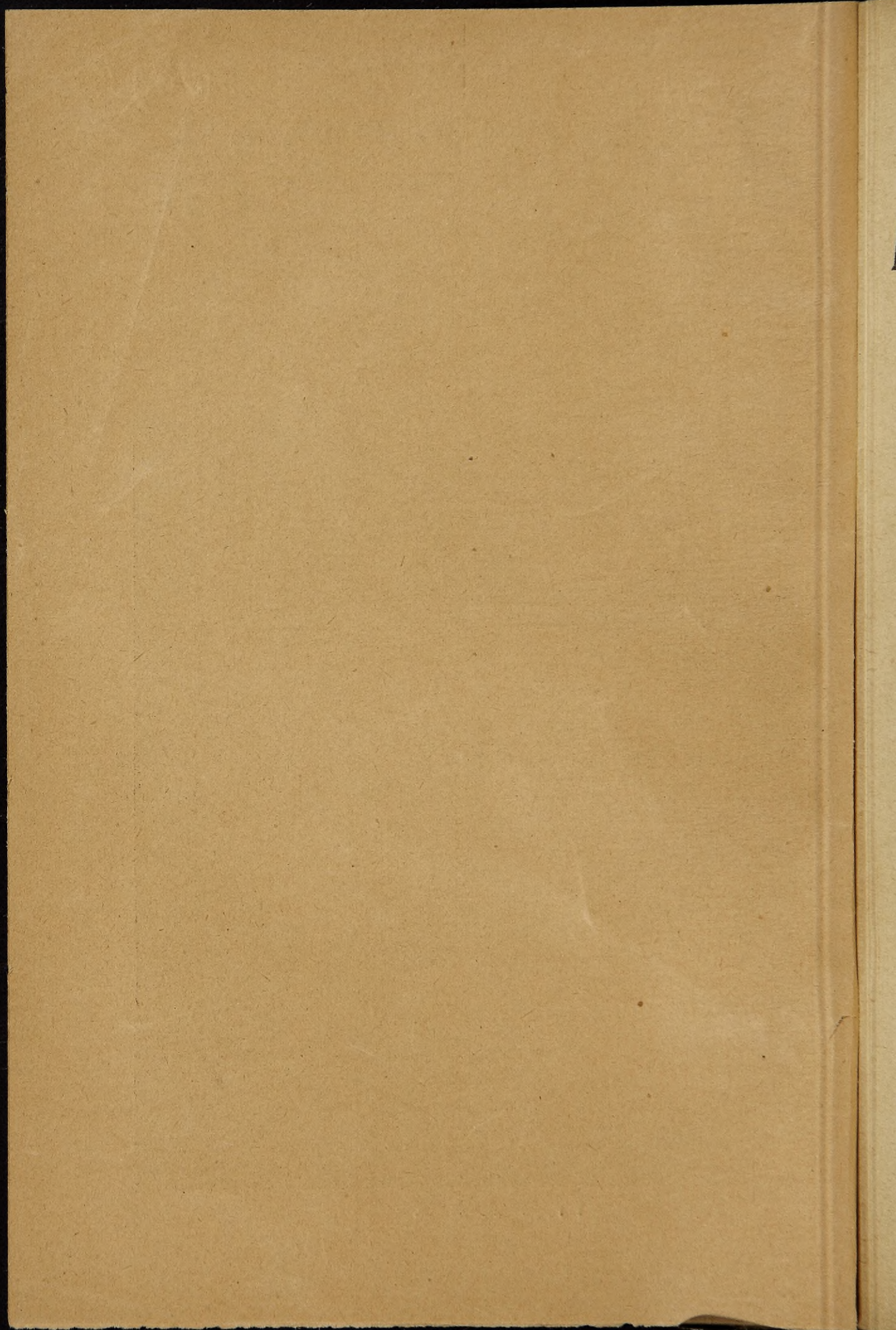
af
J.O. Åberg.

WESTERBERG. KD

Pris: 50 öre.

BIBLIOTHECA
ACADEMIÆ
CAROLINÆ

1887

ASCHEBERGS SKYDDSLING.

HISTORISK BERÄTTELSE

AF

J. O. ÅBERG.

STOCKHOLM
F. C. ASKERBERGS FÖRLAG
1887.

STOCKHOLM
ASSOCIATIONS-BOKTRYCKERIET
1887.

ju
tes
su
på
em
So
ber
sä
he
må
då
pr

po
he
och
gi
al
st
de
ta
nu

ha
de

1.

Det var en kulen höstdag år 1659. Längst jutska kusten utanför den långa smala ön Als syn-tes en myckenhet krigsfolk bereda sig till att öfvergå sundet, allt under det tjugutvå kanoner, fördelade på sex batterier, kastade bomber in i den midt emot på den ofvan nämnda ön belägna fästningen Sonderburg, hvilken innehades af svensken von Ascheberg med en jemförelsevis fåtalig, men tapper besättning. De åtta kanoner, som utgjorde fästningens hela bestyckning, besvarade elden efter bästa för- måga, och det lyckade svenskarne äfven, att då och då sänka någon af de små farkoster, på hvilka preussare och brandenburgare fördes öfver till ön.

Något nordligare än dessa trupper stod en polsk styrka under anförande af den ryktbare fält- herren Stefan Czarniecki, en af Polens ädlaste söner och en af dess förnämsta hjeltar. Fursten sjelf, om- gifven af några högre officerare, höll stilla några alnar från vattenbrynet. Hans blickar voro en lång stund tankfullt fästade på Sonderburgs slott, och det var icke utan djupt vemod som han betrak- tade dessa murar, inom hvilka hans lands fiender nu dvaldes.

— Han finnes derinne, tänkte fursten och hans blickar mörknade ännu mera, *han*, som varit den värste af våra motståndare. Ah, Rutger von

Ascheberg, du skall nu icke kunna slinka undan, såsom det lyckades dig att göra så många gånger i Polen. Radom och Konitz, er glömmet jag aldrig, utbrast han halfhögt, och for med ena handen öfver pannan, liksom för att jaga bort dessa sorgliga minnen. Hämnens dag är nu ändteligen kommen. Du är innestängd, och ingen menskelig makt skall kunna undsätta dig.

— Nej, ingen menskelig makt skall kunna bringa honom hjälp, inföll furst Czartory, som hört Czarnieckis sista ord. Han har lupit rakt i fällan, och såvida han ej vill begrafva sig och sitt manskap under fästets ruiner, skall han inom tre dagar vara i våra händer.

— Behöfs det så lång tid för att taga slottet, frågade Czarniecki i det hans panna lade sig i djupa veck. Jag trodde, att blott några timmar skulle...

— Så har jag också hittills trott, käcke vapenbroder, svarade Czartory, men de fordna händelserna hafva nogsamt visat, att denne Ascheberg icke gifver sig med det första. Slottet är icke starkt armeradt, men ändock har han ju afslagit alla framställningar angående kapitulation. Och jag tror mig veta, att hvarenda man af hans besättning tänker lika med sin anförare. Desse svenskar äro ett fördömdt segt folk.

— Men, inföll en annan officer, om Ascheberg lyckas uppehålla oss här utanför tre eller fyra dagar till, skall han måhända hinna få undsättning från svenske kungen, som har sitt hufvudqvarter på Fyen i Svendborg. Jag röstar i följd deraf på en kraftfull stormning genast, så snart vi fått fast fot på Als.

— Få undsättning, utbrast under ett hänfullt leende en dansk officer, som af en händelse befanns i Czarnieckis svit. Hvarifrån skulle den undsättningen komma, om jag får lof att fråga er, mine herrar? Den svenska flottan är så godt som innestängd i Landskrona, och alla fjärdar och sund bevakas på det noggrannaste af vår och holländarnes flotta. Nej, icke så mycket som en esping skall kunna komma fram till Sondenburg, utan att blifva upptäckt. Och från svenske kungen i Svendborg kan omöjligt någon hjälp sändas. I sen för den skull, att svenskarne nu alldeles lupit i fällan, och att intet annat val för dem gifves, än att antingen gifva sig på nåd och onåd, eller att begrafva sig sjelfva under borgens ruiner. Det senare skulle jag tycka mycket mera om, tillade han ondskefullt, ty så länge Rutger von Ascheberg finnes qvar i lifvet, skola vi ej hafva någon ro.

Dansken hade knappt fått sista ordet ur munnen, då en kanonkula från fästet kastade omkull och genast dödade Czartorys häst. De närvarande insveptes i ett tätt dammoln. En andra kula följde strax derpå och slungade två polska ryttare till marken.

— Anfäkta honom, brummade Czartory, under det han endast med stor möda arbetade sig fram under det fallna djuret. Få se, om ej hästen i fallet krossat något ben på mig.

Men så var ej förhållandet; polacken uppsteg oskadad och en annan häst framleddes åt honom.

I det samma närmade sig en ryttare i firsprång. Det var en ung polsk officer, betäckt af svett och dam.

— Nå, ropade Czarniecki otåligt redan innan

ryttaren hunnit stiga af hästen, hvad svar gaf den stolte svensken?

— Detsamma, som han i nära 14 dagars tid gifvit kurfursten, svarade budbäraren harmset.

— Ni fick väl komma in i borgen?

— Jo vackert! Nej, på sjelfva stranden måste jag vänta, allt under det fyra bistra ryttare hotade att med sina karbiner göra min kropp till ett såll om jag vågade göra min af att närma mig murarne.

— Det vill säga, de hade icke aktning för parlamentärflaggan, inföll Czartory bittert.

— Jo bevars, det hade de nog, blef officerens svar, ty jag fick både komma och gå oantastad, men gränsen för min gång var utstakad, och . . .

— Hör icke hit, afbröt furst Czarniecki och upplyfte stolt hufvudet. Berätta mig ordagrannnt Aschebergs svar på min utmaning.

— När vi en gång få fred, då skall jag stå till furst Czarnieckis tjänst, *när* och *hvar* han behagar, svarade han högdraget, men så länge kriget varar tillhöra mina krafter fäderneslandet och min konung. Och så vidt icke han ålägger mig att möta er befälhafvare i envig, skall ingenting förmå mig dertill. Detta var hans svar.

Czarniecki bet sig våldsamt i läpparne och teg en stund. Derpå fortfor han:

— Och hur ljöd ert svar?

— Men om fursten intager slottet, skall han tvinga er.

— Nåå?

— Må han försöka då.

— Men nu är ni riktigt i fällan, invände jag. Ingen skall kunna rädda er.

— Må göra då, svarade han lugnt som vanligt. Heldre än att gifva oss, stupa vi till sista man. Dock bör ni veta, att det icke är första gången som jag är i en så svår klämma. Vid Konitz och . . .

— Tig, utbrast Czarniecki, i det hans ögon flammade af vrede. Nämn aldrig mera dessa namn för mig, ty de sätta mitt blod i den häftigaste svallning. Och du, stolte svensk, fortfor han och knöt händerna mot Sonderburgs mörka fäste, från hvars murar kanonerna oafbrutet dundrade, denna gång vill jag hoppas, vid alla helgon, att jag har dig fast. Länge nog har du gäckat mig och mina tappre soldater, nu är ändteligen vedergällningens dag kommen. Ha, fortfor han med lägre ton, när jag en gång får dig i mitt våld, när jag får se dina händer och armar belagda med polska kedjor, då skall jag fråga dig, om du trott dig oöfvervinnelig, efter som du så många gånger skrattat oss midt upp i ansigtet. O, det skall i sanning blifva en ljuf vällust att snart, ja inom några dagar, få förödmjuka den, som så många gånger ryckt segern ur mina händer. Alla helgon hjelpe mig!

— Furste, ropade i detsamma en brandenburgisk adjutant, kurfursten bjuder eder att med polska rytteriet gå öfver sundet. De behöfliga farkosterne skola vara här inom en half timme.

Brandenburgaren svängde om hästen för att rida bort utan att invänta Czarnieckis svar. Men dennes tillrop tvang adjutanten att stanna.

— Behöfs ej några båtar, ropade Czarniecki. Innan de hunnit hit skola vi stå på stranden af Als. Tiden är dyrbar. Se här skall ni få se hur det polska rytteriet verkställer sina öfvergångar.

Några minuter derefter hvimlade sundet af simmande hästar, hvilka, oaktadt den fördubblade kanoneldon från slottet, med ringa förlust nådde stranden af Als.

Den brandenburgske ryttaren betraktade, orörlig på sin springare, det lifliga skådespelet. Derpå red han hastigt bort, under det han mumlade för sig sjelf:

— Den polske fursten vill allt bra gerna ha Ascheberg i sitt våld för att kunna hämnas alla de nederlag han lidit i Polen, men det lär ej gå så lätt för sig hörde jag kurfursten säga i går, ty Ascheberg är en man, som icke allenast har tur, utan äfven snille att reda sig ur brydsamma belägenheter.

2.

I den stora och präktigt utsirade riddarsalen på Sonderburgs slott gick Rutger von Ascheberg häftigt fram och tillbaka. Det syntes tydligt af uttrycket i hans ansigte, att själen var i starkt uppror, och ofta knöt han våldsamt de seniga händerna, under det han stampade i golvet, så att de grofva jernsporrarne gáfvo ett starkt eko i den ljudfulla salen, insvept i en halfdager. Hvad tänkte han manne på i dessa ögonblick?

Sedan han gått några hvarf omkring salen, stannade han vid ett af de fönster, som vette åt sundet till. Härifrån kunde han obehindradt se hvad som föregick på jutska stranden. Han betraktade också med den spändaste uppmärksamhet

fiendernes rörelser. Han såg båt efter båt lastade med preussiska och brandenburgska soldater, lägga ut, han såg också hur fästningens kanoner emellanåt sänkte farkost efter farkost, och i sådana ögonblick var det som han förnöjd utbrast, i det han gnuggade händerna:

— Så der ja, åter tjugu fiender mindre. Gifve Gud, jag hade kanoner nog att sänka hela flottan.

När han ungefär en half timmes tid tagit det lifliga skådespelet i betraktande började han åter sin vandring kring riddarsalen lika häftigt som förut. Hans panna lade sig ofta i djupa veck och hans blixtrande ögon voro skarpare än vanligt. Plötsligt stannade han, for med handen öfver pannan och mumlade:

— Jag är verkligen nu i en så svår fälla, som jag aldrig tillförne varit. Hur skall detta sluta? Ah, Stefan Czarniecki, du sände nyss till mig en utmaning; du är gruffigt hätsk på mig, och jag medgifver, att du har skäl dertill, ty lyckan har städse följt mig på mina krigståg mot dig. Men, skulle jag antaga din utmaning! Nej, det vore ju att glömma hvad jag är skyldig mitt land och min konung. Dem tillhör mitt lif, hela min varelse; jag får ej uppoffra dem för den korta njutningen att hafva besegrat en ädel motståndare. Ty jag tror, att jag skulle gå med seger ur det enviget.

Han fick knappt tid att uttala det sista ordet, då den tunga dörren trögt vände sig på sina gångjern. En ung soldat inträdde och gjorde honnör. Ascheberg fixerade honom några ögonblick, innan han gjorde den vanliga frågan.

— Hvad vill du?

— Tala med er om en viktig sak, nådig herre, svarade soldaten käckt.

Aschebergs panna, som förut varit höljd i moln, ljusnade betydligt vid detta frimodiga svar från soldatens läppar.

— Tala du, Peter Granat, sade han vänligt och klappade knekten på skuldran.

— Vi äro i en satans klämma, herr öfverste.

— Alldeles riktigt. På alla sidor äro vi kringrända, utom på en, nemligen åt sjösidan till. Dock, fortfor han, och ett sorgset leende spred sig kring hans läppar, kunna fienderna vara lugna, ty ingen undsättning kan komma fram till oss. Den svenska flottan ligger ju i Landskrona.

— Visserligen, herr öfverste, men, är det då så omöjligt, att ett svenskt skepp kan hitta hit?

Och vid denna fråga plirade Peter Granat småslugt med än högra, än venstra ögat.

— Nej, inte är det just omöjligt, svarade Ascheberg, men hur skola vi låta dem veta derborta, i hvilken belägenhet vi äro?

— Genom att skicka bud till dem.

Ascheberg betraktade med en egendomlig blick den lugne soldaten. Efter några minuters tystnad sade han:

— Mycket bra sagdt, men helt och hållet outförbart.

— Det är det visst inte, nådig herre. Med mod och ihärdighet kan man lyckas att göra försöket.

— Godt och väl, men *hvar* är den mannen?

Peter Granat rätade upp sig till sin fulla längd och slog sig för bröstet, utan att yttra ett enda ord; Ascheberg förstod hans rörelser ändå.

— Men, du vet icke hvilka faror du går till

mötes, sade han och betraktade från denna stund soldaten med stigande intresse. Om du blir fången, så . . .

— Heldre döden, mumlade Granat halfhögt.

Ett par officerare, som inträdde, afbröto samtalet. Öfverläggningen om resan drog ut en god stund. Och då Granat gick ut från rummet, tyckte alla, att han blifvit längre till växten. Det var medvetandet om, att han fyllde sin pligt, som gjorde honom stolt. Utkommen på borggården omringades den kække ynglingen af kamraterne, som voro nyfikna att höra hur hans audiens aflupit.

— Bra, svarade Peter med ett förnöjdt leende. Vi få nu se om sarmaterne längre ska' skratta oss i skägget.

Det der uttrycket föll bussarne riktigt i smaken. Också hurrade de rätt eftertryckligt för Ascheberg och hans modige knekt, Peter Andersson Granat.

* * *

I en af de baracker, som funnos i vestra delen af slottet återfinna vi inemot midnatt vår vän Peter jemte några andra ryttare, sysselsatta med det lofliga förehafvandet att läska sina strupar med det jäsande ölet. Peter Granat var högst fåordig; det syntes tydligt att den af faror uppfyllda resa, som han fritt och otvunget stod i begrepp att företaga, i ett nu förändrat honom från en likgiltig yngling, som lik den tidens vid bragder vane soldat, tog dagen och timmen som den kom, till en man, med djupt allvar tänkande på vigten af det ärende han gick att uträtta. Väl tio gånger på en kort tid undersökte han sina vapen, och nästan lika ofta gick han ut, för att se efter, om ej mörkret

snart var sådant, att han kunde bege sig af. Han glödde af begär att med det fortaste få kasta sig i farorna, lika mycket för utmärkelsens skull som för att kunna rädda sina tappra kamrater, af hvilka ingen enda skulle ryggat tillbaka, ifall det medelst lottning blifvit bestämdt, hvem som skulle resa.

Bland knektarne befann sig äfven en gammal gråhårig ryttare, smålänning liksom Peter sjelf. Längre satt denne veteran ensam för sig i ett hörn och betraktade oafvändt vår hjelte. Slutligen, sedan han ett par gånger gjort min af att vilja tala, men alltid hållits tillbaka af någon omständighet, reste han sig upp och sade, i det han förde bågaren till sina läppar:

— Jag dricker en skål för din välgång, Peter, och jag tror inte, att jag skall behöfva dricka den ensam.

— Nej, nej, ropade alla de närvarande om hvarandra, vi dricka din skål i botten.

— Ja, botten opp, skrek den gamle ryttaren, alldeles på gammalt svenskt manér!

— Död åt juden!

— Och åt de andra med!

När larmet något tystnat närmade Peter sig sin gråhårige landsman och sade med halfhög ton:

— Jag skulle allt bra gerna vilja tala mellan fyra ögon med er, fader Kula. Går det an?

— Hvarför skulle det inte gå an, min gosse, frågade den gamle vänligt, jag vet nog hvad du har att säga, eller åtminstone anar jag det.

Peter nickade och närmade sig dörren.

— Ska' vi gå ut, var Kulas fråga.

— Ja, jag tycker, att det här inne är så qvaft. Kom!

De båda stridsmännen, den gamle, som under långa år deltagit i svenskarnes krigståg, och varit med om både segrar och nederlag, som, med få ord sagdt, redan hunnit gråna i krigets blodiga skola, och den unge kämpen, som nyss trädt in i de segerande leden och som med glädje gick att offra sig för kamraternes räddning, stodo en stund tysta bredvid hvarandra på den lilla båtbyggnan utanför vestra porten. Natten var ganska mörk; ej en enda stjärna syntes. Det var knappt möjligt för andra än mycket skarpa ögon att kunna upptäcka konturerna af den närbelägna jutska kusten.

— Natten är tjenlig till flykt, sade gamle Kula, och som det blåser rätt friskt, skola inte posterin-garne längs kusten höra slagen af årorna, som . . .

— Årorna, afbröt Peter, hvem tänker begagna dem i detta vädret? Nej, jag ämnar allt segla, jag, och det med så många klutar som båten kan bära. Med åror skulle jag inte komma långt. Men hör mig nu i en annan sak, fader Kula, sade han med vek stämma. Det skulle kunna hända, att jag aldrig mer får återse er eller min hembygd.

— Ja, nog kan det hända, inföll Kula efter-tänksamt. Det är en högre makt, som länkar våra öden. Dock, fortfor han och slöt varmt den unge soldaten till sitt bröst, den högste har städse varit med våra vapen och förlänat dem seger allt ifrån den store Gustaf Adolfs dagar intill nu. Och skulle han icke hålla sin skyddande hand äfven öfver dig, när du nu så modigt och uppoffrande går att rädda oss undan döden eller fångenskapen! Jo, jag är säker på att han icke vill att du går under, och hvad han vill, det kan han, äfven om millioner preussare, brandenburgare, jutar och sarmater stode

i din väg. Blott du har friskt mod och iakttager nödig försigtighet, så skall allt gå bra. Men de der lärdomarne får du allt af öfversten om en stund, så dem lemna vi så länge. Hvad är det du har på hjertat, pojke! Ut med det genast, såsom det anstår en redlig stridsman!

— Om jag inte mera skulle komma tillbaka, så helsa min gamla mor och säg henne, att jag fallit som en tapper soldat, ty ni kan vara säker på, fader Kula, att jag ger mig inte för de första huggen. Se här, tag denne, fortfor den unge ryttaren och drog en enkel ring af fingret, den har tillhört min far, gif henne den såsom ett minne af mig. Och skulle ni också blifva på platsen, så gif den innan er död åt någon annan med det der uppdraget. Det är måhända den sista bön jag har till er.

— Så framt jag kan, så skall den uppfyllas, svarade Kula allvarligt, i det han mottog ringen och gömde den. Men han fortfor, i det hans stämma blef gladare: var det den enda helsning, som jag skulle framföra?

En djup rodnad, som likväl ej syntes för mörkrets skull, sprang upp på Peters kinder. Han teg en god stund, men då gamle Kula upprepade sin fråga, sade han:

— Nåväl, det tjenar inte till någonting att dölja det längre. Helsa också till Nils Carlssons Gertrud och säg henne, att hon var i mina sista tankar.

— Ja, så skall det låta, utbrast den gamle knekten. En krigsman har företrädetvis fyra föremål att högt älska, nemligen sin Gud, sitt fädernesland, sin konung och sin flicka. Mot ingen af

dessa får han bryta sin ed, ty då är han en niding, en öfverlöpare, en marodör, som skall hängas med hufvudet nedåt i det mest vanskapliga träd som kan anträffas. Det var bra länge sedan jag var hemma nu, så att jag skulle troligtvis inte känna igen många i min hembygd. Jag vet inte ens, om Nils Carlssons Gertrud var född då; jo, det var hon, det är sannt det, för jag minnes ännu att det talades om att presten höll på att tappa barnungen, när han skulle vattenösa henne. Hon är nu då bortåt en sjutton år.

— Ja, hon fyllde det i våras.

— Och du håller henne mycket kär, Peter?

— Ja, kärare än mitt lif, min välfärd.

— Håller hon också af dig?

— Ja, lika mycket som jag henne, men . . .
men . . .

— Hvad nu för »men». Aha, trassel kan jag tro. Antingen är det Karlsson eller käringen hans som bråkar?

— Det är båda två!

— Så för tusan. Det blir värre det, för se när en käring är med i komplotten, så är det som om fan sjelf hade ett finger med i spelet. Men friskt mod bara! Lyckas din plan, så har du korporals-, ja kanske underofficersfullmakten på fickan, och då få vi se, om det högfärdiga bondfolket törs neka dig dottern. Man tyckte väl nu, att du var för simpel?

— Ja, och så är jag fattig.

— Än flickan då, kan du lita på henne?

— Som på Gud.

— Det var mycket sagdt, men under sådana förhållanden kan du ju vara lugn. Din skall hon

bli och det äfven om jag skall läsa lagen för dem tio gånger om dagen. Men, hvad är det, som rör sig der borta? En karl, ser du honom?

— Ja.

— Ah, det är ju öfversten, hviskade Kula. Han har sett oss och han kommer hitåt.

Det var verkligen också Rutger von Ascheberg, som kom. Sömnen hade flytt från hans läger. Den ovissa utgången af Peters resa höll hans själ i en stark spänning; han gick ut och hade fullbordat rundan kring fästet, när han kom fram till båt-bryggan. Han kände genast igen ryttarne.

— Ah, se, min tappre Granat, sade han och lade sin hand på ynglingens skuldra. Är ditt mod ännu lika friskt?

— Skulle det inte vara det, herr öfverste, utbrast Peter. Om det sjunkit något, vore en blick af er alldeles tillräcklig för att höja det ånyo.

Dessa ord voro icke smickrets, ty Rutger von Ascheberg var högt afhållen af alla sina underlydande.

— Och du, gamle gråskägg, fortfor öfversten och vände sig till Kula, du ligger inte heller i din bädd?

— Hvarför skulle jag göra det, när här finnes en landsman och kamrat, som behöfver en erfaren mans råd!

— Sannt, gamle örn. Men nu, min gosse, och med dessa ord vände han sig till Granat, är tiden inne för din affärd.

Han hade knappt fått sista ordet ur munnen, när ryttarne ur den förut omnämnda baracken kommo ut. Vid åsynen af öfversten tystnade sorlet, och alla stälde sig nere vid bryggan. Efter hand samlade

sig nästan hela besättningen för att taga afsked af den modige och uppoffrande kamraten, och hjertliga voro nu i afskedets ögonblick de ord och handslag som vexplades, ty hvar och en kände tillfyllest den tacksamhetsskuld, i hvilken han stod till kamraten, äfven om dennes resa skulle misslyckas.

Peter stod redan i båten och mottog råd af Ascheberg.

— Gud skydde dig och gifve dig framgång, sade den tappre öfversten till sist och från hundratal läppar ljöd som sorlet ur en bikupa samma varma helsning till den modige ynglingen. Han stötte kraftigt den lilla farkosten från land, spände seglen och fattade rorpinnen under det hans kraftfulla och förtröstansrika »farväl, vi återse snart hvarandra», trängde till allas öron. Ett par ögonblick skymtade det hvita seglet för de kvarvarandes blickar, men snart försvann äfven det i den mörka natten.

3.

Ön Als är på vestra och södra kusterna mycket sönderskuren af vikar, större och mindre, hvilka bilda en mängd landtungor af högst olika form. Vi försätta oss till en af dessa landtungor, den sydliga, på hvars yttersta spets Kegenäs kyrka är belägen. Landtungan är kal, endast här och der bevuxen med småbuskar.

Vid sjelfva vattenbrynet nedanför kyrkmuren befann sig en polsk utkik, bestående af fyra polackar, af hvilka två makligt utsträckte sig framför en

blossande eld, under det de båda andra med bränsle underhöllo de sprakande lågorna.

— Ha, ha, ha, sade den ene polacken, i det han kastade en knippa risqvistar på elden, svensken tror att han i längden skall stå emot, men det lyckas inte. Vår furste skall nog knipa bort fästet midt för hans näsa.

— Ja, sade hans kamrat och skrattade, äfven han, kniper han fästet, så kniper han väl svensken med, och det skulle allt vara en fröjd att få hämnas på den der Ascheberg, en riktig djefvul att ta's med; jag känner honom se'n striderna hemma, jag, och jag säger, att han slåss som en ond ande, och är lika slug som en sådan. Rätt som man har honom i fällan, så är han borta, och innan man vet ordet af, så har man honom öfver sig. Men nu är han, som vår furste sade i dag, fast ändå, och det så bastant, att det är omöjligt för honom att komma ut.

— Skulle vara bra det, ty slipper han lös ännu en gång, så ha vi honom öfver oss igen, just när vi minst ana det. Han måste ha fått den der förmågan att vara snabb från sjelfva helvetet. Men nu ha vi vakat vår tid. Väck de andra.

Men detta var icke så lätt gjordt som sagdt, och först efter en mängd knuffar och sparkningar, beledsagade af diverse svordomar, lyckades det att få de sofvande vakna. Dessa intogo utan knot sina platser, och de andra ämnade just bereda sig till den efterlängttade hvilan, då en ny persons ankomst till bivuaken satte dem på fötter igen. Nykomlingen var Stefan Czarniecki.

— Har något af vigt förefallit?

— Nej.

— Har ingen båt varit synlig?

— Nej, svarade den polacken. som först talat, och i detta dunkel kan det största fartyg gå här förbi, utan att det är möjligt att upptäcka det.

— Det är visst sannt, det, svarade fursten, men hållen så god utkik I kunnen, ty jag har af en spion fått höra, att svenskarne ämna afsända ett bud till Sverige om hjälp af flottan.

Ett hånskratt från polackarnes sida blef svaret.

— Och om vi få se någon båt, hvad är då att göra? frågade en af dem.

— Två skola genast förfölja honom med den båten, som finnes här, den tredje skyndar genast till mitt qvarter och underrättar mig om saken, den fjerde stannar kvar. Det kan icke dröja länge, innan det blir ljusare, så att man kan se utåt hafvet, och . . .

— Åh, jag tycker, att det redan är bra ljusst, inföll en af soldaterna. Åtminstone ser jag der ute något hvitt, som ser ut som ett segel.

— Hvar, hvar? ropade fursten, i det han sprang upp på en hög sten. Jaha, der är båten! Ah, Rutger von Ascheberg, här skall jag mota dig; jag skall uppsnappa ditt sändebud. Du *skall* blifva tvungen att gifva dig. Fort, tre man till båten, en stannar kvar. Jaga honom, och om I låten honom komma undan, så kostar det er edra hufvu'n.

Båten var snart i ordning.

— Vänta ett ögonblick, befallde Czarniecki, under det han häftigt gick fram och tillbaka på stranden, liksom hvälfde han några större tankar i sitt hufvud. Hastigt stannade han och kastade pröfvande blickar utåt hafvet och på den okända farkost, som der ute ilade fram för en frisk bris.

— Jag vågar ej anförtro bytet åt dem ensamma, mumlade han. För mycket står på spel, att jag skulle våga det. Nej, jag följer med. Jagten kan ej blifva så långvarig; den der *måste* hinnas upp, ty det kan ej vara någon annan än Aschebergs budbärare.

Med dessa ord ilade han fram till de vändande polackarne och hoppade lätt ned i båten. Soldaterna trodde knappt sina egna ögon. Ämnade fursten sjelf, öfverbefälhafvaren för de polska trupperne, följa med? Ja, det sågo de tydligt och voro helt glada deröfver, ty ansvaret komme alltså icke att helt och hållet hvila på dem.

— Det måtte vara af stor vigt att få den der i vårt våld, hviskade en till sin kamrat.

— Säkerligen, efter som fursten sjelf deltagar i förföljandet, hviskade den andre tillbaka.

— Sätt af nu, befallde Stefan Czarniecki och tog plats vid styret.

Båten flög ut på hafvet. Den var mycket snabbseglande, och de händer som skötte den voro icke heller ovana dervid. Efter en stunds segling yttrade fursten:

— Det ser ut som om båtarne hade samma snabbhet. Flera segel till.

— Men om den inte kan bära så mycket, vågade en af soldaterna invända.

— Tig och lyd, blef det obevekliga svaret.

Detta sista segel tryckte ned farkostens bagbords reling ännu djupare i vattnet, men framåt gick det med svindlande fart i den första morgonljusningen.

— Ah, segern är vår, utbrast plötsligen en polack; vi vinna betydligt på flyktingen.

Det var verkligen Peter Granat, som haft oturen att upptäckas, och som nu förföljdes af ingen mer och ingen mindre än sjelfvaste furst Czarniecki. Han satte också till allt hvad han hade af segel, och det äfven med fara att båten skulle kantra, men han hade lofvat icke allenast sig sjelf, utan äfven Ascheberg, att han skulle göra sitt yttersta, för att nå målet, och som en man ville han hålla sitt ord. Också var det med den häftigaste förskräckelse som han såg att förföljaren ganska hastigt vann på honom och att den tidpunkt icke kunde vara långt aflägsen, då han skulle upphinnas. Det var icke roliga ögonblick för den modige Peter Granat. Korporalsfullmakten och med den hans käraste trädde allt längre i bakgrunden.

— Heldre dör jag än jag gifver mig, mumlade han. Gud låte mig komma undan och väl uträtta mitt värf.

Framför honom dök nu upp ur hafvet den höga sydvestliga spetsen af Äröe; kunde han hinna den så vore han räddad, ty alltid skulle det väl lyckas honom att dölja sig bland klipporna, till dess han funnit på en annan farkost. Han pressade båten så mycket han kunde, och den vidrörde knappt mer än böljornas ryggar, så hastigt rusade han fram.

Men förföljaren kom med nästan hvarje minut närmare, och Peter kunde nu tydligt se, att han var betydligt större.

Dock var afståndet ännu så stort, att den kula, som afsköts från den förföljande båten, på långt när icke hann fram.

Så gick en dryg timme till ända, lång för båda partierna. Äröes stränder kommo allt närmare; jagten skulle snart vara slut. Peter höll

fortfarande kurs på det yttersta hörnet af den syd-vestliga udden, förföljaren likaså.

— Han är seg att få bugt med, yttrade Czarniecki, när den andra kulan afsköts med samma resultat som den första. Vi få kanske följa honom ända till svenska kusten.

— Åh nej, nådig herre, sade en annan soldat, som i yngre år farit något på sjön, innan vi hinna Äröes udde, är han tagen.

— Är du säker derpå?

— Ja, såvida vi ej förr skjuta honom i sank.

— Kan du se hur många man båten har?

— Nej, hållet är ännu för långt.

— Och dessutom är det omöjligt att se för den höga sjöns skull.

Stefan Czarniecki yttrade ej ett enda ord på en ganska lång stund. Hans blickar voro oafvändt fästade på den flyende båten, och af de rörelser han då gjorde kunde hans folk se att harmen öfver att ej hinna upp flyktingen ganska häftigt jäste inom honom. Men allt mer och mer närmade sig de båda farkosterna Äröe, och snart skulle den minut komma, när förföljaren icke längre kunde nå sitt rof.

Detta hade också Peter beräknat, och han bibehöll för den skull envist den en gång inslagna kursen. Med hoppet om räddning återkom också hans af naturen glädtiga lynne; han till och med skämtade för sig sjelf, ungefär så här:

— Långa näsor ännu en gång. Kan inte hjälpa det. Måste skynda på, för att uträtta min förmans befallning. Skulle eljest vara hågad att göra er ett besök. Men nu är det alldeles omöjligt. Ja rent af omöjligt.

Ett skott från den polska båten kom honom att stanna i sin tankegång. Kulan föll ned i vattnet på styrbords sida. En stark blekhet betäckte Peters ansigte då han varseblef detta.

— Således är jag inte längre säker, utbrast han orolig. Hvad gagnar det mig nu att jag har en mera grundgående båt, när kulorna kunna nå mig. Men jag vill försöka att komma ännu närmare land.

Nedhukad i båten, för att skydda sig för de fiendtliga kulorna, hvilka flögo tätt öfver hans hufvud, styrde han allt närmare den steniga stranden, och med innerlig förnöjelse såg han att förföljaren måste stanna.

— Räddad! utropade han glad, och skulle just resa sig upp, då en häftig törn slungade honom handlöst ned mellan ett par tofter. Båten hade stött på en spetsig klippa och det med den påföljd, att den började taga in vatten. En några sekunders domning fjettrade Peter.

Hans missöde hade observerats på den fiendtliga båten och uppväckte der stort jubel, hvarjemte elden fördubblades.

— Död eller lefvande måste vi ha honom, skrek Czarniecki. Se här, fortfor han och kastade en börs med guldmynt ned på en af tofterna, den, som bringar hit svensken, får detta guld. Men fort skall det ske, innan han hinner besinna sig.

Soldaterna betraktade hvarandra en stund med frågande blickar, men slutligen började två af dem att långsamt göra sig i ordning till det vågsamma företaget, att simmande uppnå den skadade båten och bemäktiga sig den modige ynglingen.

När Peter vaknade från sin korta svimning märkte han genast de båda fienderne, som med karbinerna mellan tänderna simmade rakt mot honom. I första häpenheten visste han icke hvad han skulle tro; det föreföll honom som om det varit en ande-uppenbarelse blott. Men han blef snart ryckt ur denna villfarelse. De båda polackarne hade krupit upp på en klippa och uppmanade i kärfva ordalag den djerfve svensken att gifva sig fången.

Nu som först kom Peter till verklig besinning efter olyckan med båten. Han såg sig hastigt om efter sitt skjutgevär, och fann det visserligen, men odugligt, emedan både det och det medförda krutet voro genomdränkta af vatten.

De båda polackarne beredde sig att skjuta när de icke fingo svar på sin uppmaning. Den enes skott brann också af, och Peter skulle nog sett sin sista dag, om han icke skyndsamt kastat sig ned i båten. Kulan gick tätt öfver honom. Den andra polacken sköt också, men med samma resultat. Då reste sig Peter Granat upp, och hans mening var att kasta sig i vattnet, för att simmande uppnå Äröes strand. Men en sak hade han icke beräknat, nemligen den, att de båda fienderne lätt kunde genskjuta honom. De gjorde så också, och hotad af tvenne skarpladdade karbiner måste den kække Peter Granat gifva sig fången.

4.

När Ascheberg väl sett budbärarens båt försvinna, återvände han med mera stadiga steg till sina rum.

— Gå nu på bara, mumlade han och knöt händerna mot de fiendtliga batterierna, snart skall undsättningen vara här och då . . . ja då skall jag skratta er i skägget.

I detsamma inträdde en officer och anmälde att en fiendtlig officer önskade tala med öfversten.

— Hvad vill han?

— Vet ej.

— Fråga honom!

— Jag har så gjort, men han säger, att hvad han har att förtälja vill han delgifva eder personligen.

— Jaså, för in honom då.

— Men, öfverste, invände officeren, om han skulle hafva onda afsigter, och . . .

— Blixt och dunder, afbröt Ascheberg och slog med handen på värjfastet, så att det klang i den höghvälfda salen, har jag icke min goda värja, och ligga ej der på bordet mina präktiga karbiner. Dessutom brukar nästan alltid lönmördarens hand darra i det afgörande ögonblicket . . . Dock, fortfar han efter en stunds besinning, det kan måhända icke skada om ni posterar en fyra eller fem ryttare utanför salen, ty är karlen en spion, hvilket jag misstänker, så skola vi göra processen kort med honom. Gå och för genast in honom.

— Men han begär lejd också.

— Jaså, svarade Ascheberg eftertänksamt, då är det ej någon vanlig budbärare. Nå, gif honom mitt hedersord på, att han skall oantastadt få återvända.

Några minuter derefter införde samme officer en i fotsid kappa insvept militär. Nykomlingen var af reslig växt och hans skarpa ögon öfverforo blixtnabbt det stora rummet, i hvars ena ända slottets befälhafvare makligt slagit sig i ro, liksom för att hålla ett strängt förhör med den okände.

Men vid åsynen af honom som stod der borta vid dörren, orörlig, stum och ändå liksom befalande, kunde icke Rutger von Ascheberg värja sig från en egendomlig, oförklarlig känsla, som plötsligt bemäktigade sig honom. Mot sin vilja reste han sig långsamt från sin plats och gick, liksom framförd af en oemotståndlig och öfvernaturlig makt mot den okände. Kommen på några alnars afstånd från honom stannade han och gaf sin officer ett tecken att gå ut. Detta behagade synbarligen främligen, ty med en svag böjning på hufvudet tackade han för den grannlagenhet Ascheberg visat. När de blifvit ensamme, sade öfversten:

— Ni tyckes frukta vittnen, min herre. Nu, då ingen mensklig varelse hör eller ser oss, hoppas jag att ni vill tala oförbehållsamt. Men till en början torde ni vara af den godheten att låta kappan falla, och att säga mig edert namn. Ni har mottagit mitt hedersord på, att intet ondt skall tillfogas eder; var därför lugn.

Den okände väntade tydligen på denna bekräftelse, ty knappt hade Ascheberg fått sista ordet öfver läpparne, då kappan föll till golvet.

Det stränga allvaret i Aschebergs ansigte för-

ändrades till förvåningens, då hans blickar föllo på den reslige krigaren. Han kunde endast framstamma dessa ord:

— Ni . . . här . . . kurfurste . . .

— Ja, det är jag, kurfursten af Brandenburg, som nu aflägger ett besök hos sin tappre motståndare. Ni har godt minne, ty jag kan icke påminna mig att vi sett hvarandra mer än en gång.

— Och det var? sporde öfversten, i det han bjöd Fredrik Wilhelm att taga plats i den ländstol han förut sutit.

— Dagen före slaget vid Warschau, svarade kurfursten och kastade sig vårdslöst ned i stolen. Vi talade då med hvarandra några minuter, ty ni stod som man säger, på resande, eller rättare sagdt, ridande fot.

— Skulle väl ut för att jaga Czarniecki eller Sapieha, kan jag tro, inföll Ascheberg likgiltigt och utan att låtsa som om han märkte de mörka blickar, hvilka kurfurst Fredrik gaf honom. Men, fortfor han, och lade stark tonvigt på hvarje ord, *det var andra tider då, småkrypen vågade då icke resa sina nackar mot det svenska lejonet.*

Kurfursten spratt till. Han hade hårda ord på tungan, men blotta tanken på att han var så godt som en fånge, tvang honom att lägga band på sin uppbrusning.

— Ni talar djerft, herre, sade han likväl sträfft, ty på något sätt måste han lägga sin onåd i dagen. Ni vet icke hur länge ni kommer att föra befälet här.

— Jo, det vet jag, lydde Aschebergs lugna svar.

— Det vore konstigt! Hur länge då om jag får fråga.

— Så länge en sten finnes qvar af Sonderburgs slott.

— Åhå; innan dess vill jag hoppas att ni af brist på folk eller proviant skall tvingas till att öfverlemna borgen åt oss.

— Skulle något af dessa två tryta, så finnes det ett annat medel att hindra er från att begagna detta fäste till er fördel.

Kurfursten gjorde större ögon än vanligt.

— Hvilket medel menar ni?

— Ni var visserligen icke med när min konung, i trots af tre polska härar, den svenska mångdubbelt öfverlägsna, gick öfver San och stormade Sapiiha Witebskis med kanoner späckade läger, hvilket nämnde fältherre skröt öfver att han skulle försvara, om också tre hundra tusen svenskar försökte att intaga det; det är sannt att ni icke var med der, fortfor han, då kurfursten gjorde en stum nekande åtbörd med hufvudet, men nog har ni hört hvad öde Sandomirs slott fick, och huru minst ett tusen polackar, som voro för heta på gröten, såsom vi svenskar pläga uttrycka oss, gjorde en den vackraste luftfärd man kan tänka sig. Jag var närvarande, och jag försäkrar er, att fästet efter explosionen var en så fullständig grushög, som det är möjligt att åstadkomma med några hundra centner krut, en brinnande lunta och en man, nog modig att tutta på. Och om . . .

— Ja, nog känner jag till den der saken, afbröt kurfursten otåligt, och äfven jag kan gifva er den försäkran, att Sandomirs förstöring var början till edra olyckor. Men, ni har ej ännu svarat på min fråga, hvilket medel ni ämnar tillgripa, så framt proviant och folk skulle tryta för er.

— Det tror jag mig redan ha sagt, svarade Rutger von Ascheberg. Liksom öfverste Cronlod grusade Sandomirs slott, så . . .

— Så skall äfven ni grusa Sonderburgs, inföll kurfursten bittert, i det han häftigt reste sig upp. Vet ni, öfverste, det skall bekomma er ganska illa, ty vi ämna icke gifva pardon åt någon af de öfverlevande.

— Hå, hå, inföll Ascheberg, i det ett hånfullt leende spelade kring hans läppar. Den som spränger en fästning med dess qvarblifvande besättning i luften, han behöfver ej tänka på att begära någon annan nåd, än den Gud vill beskära honom i en annan verld. Och skall någon undfå den högstes nåd, så är det väl efter mitt enkla begrepp en god soldat, som ända till sista blodsdroppen troget uppfyller sin pligt mot konung och fädernesland.

— Tänka äfven edra officerare så, frågade kurfursten med illa dold harm.

— Ja, icke blott officerarne, utan äfven hvarje soldat, var Aschebergs svar.

Kurfursten började att mäta golfvet med stora steg. Ascheberg deremot trädde, liksom om ingenting händt, fram till ett af fönstren och betraktade uppmärksamt de fiendtliga lägren, hvilka skymtade fram på afstånd. Härunder var det naturligt att den i hans våld nu befintlige kurfursten af Brandenburg, belägringshärens öfverfältherre, också skulle få ett viktigt rum i hans tankar.

— Blott ett ord af mig, och mina fiender äro utan befälhafvare, tänkte han och lutade tankfull pannan i ena handen, derpå ett kraftigt utfall och jag skall utan tvifvel vinna fördelar, som annars kanske aldrig kunna erhållas.

Dessa och flera likartade frestande lockelser höllo hans själ en god stund i den starkaste spänning, och troligt är, att en person med svagare karakter än Rutger von Ascheberg i dessa ögonblick låtit frestelsen taga öfverhanden. Men befälhafvaren på Sonderburgs slott gjorde icke detta.

— Jag har gifvit mitt hedersord, tänkte han vidare, och det får icke brytas, äfven om jag sjelf skulle gå under.

Kurfurstens tankar voro, der han häftigt vandrade fram och tillbaka, af helt annan natur än hans motståndares. Hysande de starkaste förhoppningar på, att hans blotta närvaro skulle gynsam inverka på den envise svensken, hade han först efter lång öfverläggning med sina underbefälhafvare, beslutit sig för att sjelf åtaga sig en parlamentärs roll, huru oförenligt det än var med hans ställning i lifvet. Och då han ändteligen efter långa »om» och »men» blir insläppt till sin motståndare, ser han alla sina sköna förhoppningar ramla, redan innan han framfört sitt ärende. Harmen jäste för den skull hos honom der han gick, och många gånger var han nära deran att utfara i smädelser. De nedtystades dock af klokheten.

Som han då gick fram och åter, än fort, än sakta, fick han se att hans motståndare så noga riktade sina blickar på lägren. Vid åsynen häraf kunde han icke tiga längre.

— Hvad tycker ni om ställningen, frågade han och gick fram till Ascheberg. Den är naturligtvis icke i er smak?

Efter en stunds tystnad svarade Ascheberg, utan att låtsä märka hånet i kurfurstens ord:

— Jag skulle icke alls hafva uppfört lägret

sådant det nu är, ej heller skulle jag förlagt det på dess nu varande plats.

— Huru skulle ni då hafva byggt det, och på hvilken plats skulle ni förlagt det? frågade kurfursten strängt och befallande, liksom hade det varit en, som talat i hans krigsråd.

Ascheberg svarade leende:

— Med er tillåtelse, min kurfurste, behåller jag denna hemlighet för mig sjelf.

Fredrik Wilhelm märkte nu omsider att han gått för långt, och att han spelade ett högt spel om han vidare fortsatte i samma tonart; kanhända spelet om sin egen kurfurstliga krona. Han fortfor därför:

— Sannt, öfverste, jag förifrade mig, ty ni är ju icke skyldig mig annat svar än med kulor och krut och blanka vapen. Men nu kan det icke vara för tidigt att jag framkommer med mitt ärende, och det ehuru ni redan gifvit mig indirekt svar derpå. Kort och godt, vill ni gifva er med godo, eller vill ni utsätta er och besättningen för följderna af en eröfring genom stormning?

Då kurfursten utsade de sista orden rätade han ännu mera upp sin höga gestalt, liksom för att till slut imponera på sin envise motståndare. Men öfver dennes anlete flög en mörk sky af harm, och han svarade lika högdraget som frågaren:

— Ni har redan hört mitt svar.

— Är det ert sista?

— Ja, mitt sista.

— Men besinna er!

Ascheberg, som af denna furstliga efterhängsenhet småningom retats, svarade ej på kurfurstens ord, utan gick fram till det fönster, der han förut

stått och började att trumma en marsch på rutan. Nu märkte kurfursten hvad klockan var slagen. Sedan han noga svept kappan omkring sig, närmade han sig dörren i det han sade:

— Ni har edert och er besättnings lif i edra händer, öfverste von Ascheberg. Dess blod komme öfver edert hufvud. Men, återtog han, liksom hade han ännu hyst en smula hopp, ni får ett par dagars besinnetid på er, men då vill jag höra ert sista afgörande svar. Bli det nekande så stormar jag genast, och skall icke upphöra förr, än borgen är i mina händer.

— För all del, inföll Ascheberg under det han gjorde en lätt bugning för kurfursten, besvåra er ej med att skicka flera bud till mig, ty de skola alla få samma svar som jag gifvit eder, utan börja ni er stormning redan i natt, om det så behagar er. Jag skall nog laga att jag har det varmt i ordning åt er.

Med dessa ord kallade han på sin adjutant, densamme som infört kurfursten, och sade till honom:

— För denne officer skyndsamt och utan afvägar utom fästningen, och släpp honom icke ur sigte innan ni sett honom styra kosan till brandenburgska lägret.

Vid dessa ord, som tydligt inneburo misstro mot honom, studsade kurfursten. Han ville tala, men på en vink af Ascheberg sade adjutanten:

— Herr officer, audiensen är slut, ni måste skyndsamt följa mig.

En betecknande åtbörd åt venstra sidan beledsagade dessa ord.

Om de blickar, som kurfursten Fredrik Wilhelm slungade på Ascheberg, kunnat döda, är det säkert att besättningen på Sonderburg icke mera haft någon anförare. Nu gjorde de på den käcke öfversten ingen annan verkan, än att han bemötte dem allvarligt och icke utan förakt, liksom ville han säga: »Gör hvad du kan, jag skall också göra hvad jag förmår».

I nästa ögonblick var kurfursten af Brandenburg försvunnen ur salen och några minuter derefter kunde Ascheberg se honom, åtföljd af en ryttartrupp, som väntat på vederbörligt afstånd från borngen, i karrier spränga bort till sitt läger. När han väl försvunnit ur borgherrens åsyn kallade Ascheberg ånyo in sin adjutant.

— Min unge vän, sade han, vi hafva snart att vänta en stormning. Gå genast och se till att allt är i ordning och utsätt dubbla poster. Men säg mig, hur uppförde sig främlingen när han kom och gick?

— Som en adelsman, herr öfverste. Fullkomligt som en adelsman, såsom han väl också var.

— Jo jo men, tänkte Ascheberg, men det kan vara onödigt att låta er veta hvem det var. Högt sade han:

— Försökte han inte att med blickarne studera belägenheten inom murarne?

— Nej, icke det jag kunde se. Dessutom hade han kappkragen så högt uppdragen öfver öronen, att . . .

— Det är bra. Fullgör mina ordres, jag kommer sjelf snart ned. Farväl.

* * *

Några minuter efter det kurfurstens af Brandenburg försök att öfvertala Ascheberg till dagtingan misslyckats, började mindre kolonner att röra sig i riktning mot fästningen, allt under det belägringsartilleriet häftigt spelade för att understödja de anfallande.

Rutger von Ascheberg stod invid det ofvan nämnda fönstret och beskådade lugnt fiendernas anmarsch. Hans artillerister hade fått befallning att ej besvara elden förrän i sista ögonblicket, då den kunde göra den bästa verkan.

Ett leende hvilade kring Aschebergs mun, då han sade till en af sina närmaste i befälet:

— Låt dem yfvas ett par dagar till, så länge tror jag att vi med Guds hjälp och vår tapperhet skola kunna hålla oss. Innan dess har min käcke Peter Granat nog kommit öfver till Landskrona, eller också funnit på någon annan utväg att meddela sig med flottans befälhafvare. Och att segla hit bör icke draga långt ut på tiden, så framt denna vind får stå oförändrad. Vi skola således hoppas det bästa och hålla oss så styfva som möjligt.

— För min sqvadron och för många andra ansvarar jag, inföll Aschebergs bepröfvade stridskamrat från Polen, kapten Nils Rosensten, men om det skulle gått olyckligt för vår budbärare; om han skulle nödgats gifva sig fången?

— Gifva sig fången, utbrast Ascheberg och hans panna rynkades på samma gång som han kände sig icke så litet orolig, ty på en sådan utgång af saken hade han knappt tänkt. Det tror jag icke, vet ni, och dessutom är det tid nog att beskärma sig deröfver, när vi få visshet derpå.

— Men då kan det vara för sent.

— Hvad menar ni?

— Att vi först som sist uppfinna en annan plan till vår räddning, ty . . .

— Ni ser spöken midt på ljusa dagen, min bäste kapten, afbröt Ascheberg och slog Rosensten lätt på skuldran. Det viktigaste som vi nu hafva att befatta oss med, är att afslå anfallet. Till häst, käcke vapenbroder! Låt sorgerna fara så länge. Det är tid nog att omfamna faran, när den är inpå oss. Till häst!

På borggården och längs murarne stod fästningens hela besättning, bestående af tio sqvadroner rytteri, uppställd. Det var en trupp af idel bepröfvade och för tapperhet bekante kämpar. Också lyste stoltheten ur Aschebergs ögon då han mönstrade sin kärntrupp. Framkommen till den sqvadron, der gamle Kula befann sig, stannade han sin springare och sade, vänd till den gamle knekten:

— Nu gäller det igen, du!

— Ja, Gud vare lof för det, ljöd den gamles svar, under det han gjorde honnör. Få vi bara lappa om tyskrockarne och de fege sarmaterne, så äro vi nöjda.

— Åh, var lugn du, det skall ej fattas dem stryk, sade Ascheberg och red vidare.

Kanonerna från Sonderburgs slott hade börjat att sjunga sina sånger, och att de blefvo till döds-sånger, det visades nog af manspillan i de antågande fiendtliga hoparne.

På samma gång som slottets grofva pjäser började att spela öppnades den åt landsidan belägna slottsporten och i spetsen för halfva besättningen sprängde Rutger von Ascheberg ut, för att förlägga striden utom murarne. Andra hälften af besättningen

stannade qvar, färdig att fullborda en blifvande seger eller att betäcka ett återtag.

— Framåt gossar! ropade Ascheberg och svängde sin långa huggvärja öfver sitt hufvud, och kapten Nils Rosensten, som troget red vid hans sida, upprepade denna hans uppmaning till längre bort varande sqvadroner.

Uppmaningen mottogs öfverallt med dånande hurrarop. Hästarne sträckte ut mera, de sattes i fyrsprång, och ehuru mången kämpe bet i gräset för de brandenburgska och preussiska kulorna, hejdades likväl icke den framstörtande skaran. Sammanstötningen skedde ändteligen och det så våldsamt att två af de fiendtliga leden bokstafligen krossades under hästhofvarne.

Men fotfolket fattade åter stånd och en ursinnig strid, i hvilken brandenburgske kurfursten och den svenske befälhafvaren sjelfve kämpade som gemene män, fortfor mer än en timmes tid. Här under hade de allierade hunnit få undsättning, hvar dan Ascheberg såg sig nödsakad att småningom draga sig tillbaka. Det var heller icke att tänka, det han med en handfull ryttare skulle kunna tvinga sina mångdubbelt öfverlägsna motståndare att upphäfva belägringen, det var nog mycket gjordt, om han genom småstrider skulle kunna fördröja hufvudstormningen. En dylik strid var den nu utkämpade, och när öfversten antog, att han tillfogat fienden icke så ringa skada, lät han blåsa till återtag. I samma ögonblick som detta anträdde, utryckte de friska sqvadronerna ur borgen och upp-togo striden, så att de utmattade i lugn kunde vända tillbaka. Sedan striden var slut stängdes åter slottsporten och fienderne fingo återvända med

förlängda näsor, påskyndade af Sonderburgs kanoner, som varit tysta under det handgemänget pågick, men som nu skickade sina varmaste afskedsskyssar i form af kulor efter de skyndsamt bortilande brandenburgarne och preussarne.

När kurfursten af Brandenburg endast var några stenkast aflägsen från sitt läger möttes han af Stefan Czarniecki, som i spetsen för några sqvadroner polskt rytteri sprängde emot honom.

— Jaså, välkommen nu ändteligen, ropade kurfursten förargad. Nu är striden slut och han har åter kommit undan. Men, hvar har ni varit, furste, fortfor han och betraktade Czarniecki med yttersta förvåning. Ni är ju alldeles genomvåt och . . .

— Derom få vi tala sedan, afbröt fursten, nu är endast meningen att få ett bref öfver till Ascheberg; jag bygger derpå en plan, som måhända skall hafva en kapitulation till följd.

— Då förmår ni sannerligen mer än jag, svarade kurfursten och omtalade i korthet sitt besök hos Ascheberg.

— Det är det vi få se om han nappar på kroken, inföll Czarniecki, nog har jag gjort den så fin som möjligt. Har ni någon officer, som är tillräckligt slug och som kan svenska språket fullkomligt?

— Ja.

— Kalla genast hit honom.

En ung officer framkallades och togs afsides af fursten samt instruerades under en god stund. När han slutligen sade sig hafva rätt uppfattat furstens mening, fick han af Czarniecki mottaga ett bref jemte en svensk ryttarjacka och förständigades att icke lemna dem i någon annan än Aschebergs händer.

Lofvande detta red officeren hastigt fram mot Son-
derburgs slott, från hvars murar då och då en kula
skickades efter ströfvande fiendtliga partier.

5.

— Ah, utbrast Stefan Czarniecki då hans ryt-
tare återkommo till båten med sin fånge, målet
är uppnådt. Återstår nu endast att förhöra fången.

Hur nedslagen Peter än var öfver sitt olycks-
öde, bemödade han sig likväl att behålla en fri-
modig uppsyn och det lyckades honom. Icke med
ett enda ord besvarade han sina fienders, de båda
polska ryttarnes, oqvädinsord.

— Nå, sade Czarniecke sedan Peter släpats
öfver relingen och med bundna händer framförts
till honom, hvilket var målet för din resa?

Intet svar. Peter låtsade ej förstå honom.

— Svara, annars är din död gifven, röt Czar-
niecki.

Samma tystnad. Icke så mycket som ett min-
spel förrådde den rörelse, som herrskade inom den
unge svenskens bröst.

Stefan Czarniecki rusade upp från toften, men
skulle ovilkorligt störtat hufvudstupa i vattnet om
icke hans män hindrat honom. Varnad af faran
satte han sig igen.

— Hvarför svarar du icke, ljud ånyo hans
fråga.

Ännu icke något svar.

— Hafven I kulor i karbinerne, frågade fursten sine ryttare.

— Ja, svarade dessa och slungade på fången hånfulla blickar.

— Nåväl, hållen er i ordning!

Derpå fortsatte fursten sitt förhör.

— Är det Ascheberg som skickat ut dig?

Peter gjorde med hufvudet en rörelse, som kunde betyda både ja och nej.

Fursten ryckte harmfult på axlarna.

— Var det i akt och mening att skaffa undsättning, som du blifvit utskickad?

Återigen samma intetsägande rörelse.

Men nu kunde icke fursten styra sig längre.

— Hållen er i ordning, ropade han till soldaterna. Till Peter sade han:

— Om du ej besvarar den fråga, som jag nu ställer till dig, så är du inom några ögonblick ett lik. Har öfverste Ascheberg skickat ut dig för att få undsättning?

Det var svåra ögonblick för Peter Granat. Polackarne stodo färdiga att på befallning hastigt och lustigt förpassa honom till andra verlden. Hvad skulle han göra? Skulle han röja Aschebergs plan och dymedelst kanske för alltid stänga den enda utvägen till räddning som fanns? Han var mycket villrådig, då plötsligt en idé rann upp i hans hjerna.

— Jag vill svara, sade han, men behöfver hvila först och samla mina tankar, ty edert plötsliga öfverfall har alldeles förvillat mig. För sig sjelf tänkte han: Tar ej detta skruf, så är mitt öde afgjordt. Jag yppar ingenting om öfverstens planer.

Stefan Czarniecki betänkte sig en stund. Slutligen sade han:

— Må göra, lägg dig ned för ut och hvila ett par timmar. Men svarar du ej derefter sanningsenligt på mina frågor, så . . .

En stum nickning åt soldaterna, hvilka ännu höllo sina karbiner i ordning, fullbordade och förtydligade meningen.

Pustande och med fortfarande bundna händer sjönk Peter Granat ned på den honom anvisade platsen. Hans hufvud var uppfyllt med funderingar öfver huru han på dessa korta timmar skulle kunna verkställa sin flykt, ty fly måste han, derom var han fullkomligt ense med sig sjelf.

* * *

Blåsten fortfor att vara lika stark, hvadan farkosten, som just icke var en af det bästa slaget, kastades våldsamt hit och dit af sjöarna. Närheten af land och de starka bränningar, som der funnos, ökade naturligtvis också vådan af belägenheten. Icke dess mindre befallde Czarniecki att båten skulle säkrare fastgöras vid en af klipporna. Han trodde nemligen att vinden skulle mojna ut fram på dagen. Förtöjningen skedde med ganska stor möda.

Stefan Czarniecki var högst belåten med sin fångst, och han anade redan alla de viktiga underättelser, som han ett par timmar derefter skulle erhålla.

— Ah, jag skall krossa den djerfve partigängaren, som om han vore en mask, mumlade den polske fältherren och gnuggade förnöjd händerna vid tanken på den stundande triumfen öfver sin kække motståndare. Måttet är nu rågadt och Rutger von

Aschebergs sol har gått ner. Länge har jag jagat efter ett tillfälle som detta. Mätte blott icke nu djefvulen, som räddat honom så många gånger, rycka honom ur mitt våld.

Czarniecki tystnade här och försjönk smånin-gom i allt djupare grubbel. Soldaterne följde snart sin befälhafvares exempel, och länge dröjde det icke förrän ögonlocken trögt slöto sig på två af dem.

Endast Peter Granat sof icke. Med en panthers lurande blickar följde han från sin plats polackarnes alla rörelser, och stor blef hans tillfredsställelse då han såg två af sina väktare somna. Han började redan känna sig så godt som fri.

Men vid den aldra minsta rörelse han gjorde, blef han på ett slående sätt ryckt ur sin villfarelse och återförd till den nakna verkligheten, i det att de band, som fjettrade hans armar, allt mer och mer skuro in i köttet och förorsakade honom en olidlig smärta. Han var färdig att skrika till, men kufvade sig, ty för intet i verlden ville han störa de båda fiendernas goda sömn eller de andras likgiltighet.

— De äro säkra, därför att de bundit mig, tänkte han, men jag skall visa dem annat. Kosta hvad det kosta vill, så måste jag blifva fri. Men på hvad sätt skall jag komma öfver till ön? Sjön går högt och bränningarne äro våldsamma! Och om jag skulle drunkna. Vore allt försmädligt, ty då ginge jag ju miste om att få mitt ärende utfördt. Dock, fortfor han halfmumlande, det är ändå bättre att finna sin graf i vågorna, än under de polske bödlarnes händer.

Efter detta korta samtal med sig sjelf började Peter att så godt sig göra lät, känna sig för. Här-

under förlorade han icke en enda minut Czarniecki ur sigte, ty han måste vara beredd på att åter spela liflös, om den polske fältherren skulle röra på sig och kalla sina män till arbete. Men Stefan Czarniecki var så djupt försjunken i sina egna tankar, att han bokstafligen hvarken hörde eller såg.

Under det Peter Granat lät sina blickar spela omkring, varseblef han att de båda sofvande polackarnes karbiner, dem de lagt ifrån sig, genom farkostens häftiga krängning rullat ned i det vatten, som hopat sig vid kölen. Alltså kunde han vara lugn för dessa två tingestar, från dem skulle icke något skott kunna brinna af, våta som de voro. Om den tredje soldaten hade någon karbin, visste han ej. Men vore så förhållandet, hoppades han likväl att undgå kulan från denna.

Genom en fortsatt nötning mot borden hade det ändteligen lyckats Peter att befria sig från bojan kring ena armen. Med den andra blef sedan processen kort. Den modige ynglingens hjerta bultade så hårdt, att han sjelf kunde höra dess slag. Faran var också stor för honom, ty om polackarne nu i detta ögonblick finge syn på honom, skulle de utan tvifvel utan nåd och barmhertighet döda honom. Men han var af den åsigten, att om företaget skulle lyckas, måste det utföras snabbt och tyst. Utan att således vidare fundera öfver utgången af sitt vågsamma företag, afdrog han hastigt uniformsrocken för att bli ledigare, och reste sig derefter så högt upp på ena armbågen, att han kunde se öfver den låga relingen.

Peters hjerta bultade ännu hårdare; hans pulsar brände och han vågade knappt andas. Han lade redan handen på relingen, då båten i detsamma

ryckte till och slungades ett godt stycke inåt skären. Förtöjningslinan hade brustit; den lilla farkosten var nu prisgifven, menskligt att döma, åt vågornas hejdlösa raseri.

Förskräckte tumlade så väl de sofvande knektarne som den vakne upp från sina platser. Äfven furst Czarniecki återkom till sig sjelf. Villervallan blef stor; vindens dån öfverröstade furstens befallningsord.

Midt under denna förvirring hördes plötsligt furstens stämman, starkare än vanligt:

— Svensken är borta! Tag fast honom!

Men ingen rörde sig. Ingen af de förut så modige karlarne vågade kasta sig i vattnet för att förfölja den djerfve Peter, som med all makt sträftrade mot land. Den af polackarne, som skulle upptaga sin af vatten genomdränkta karbin, förlorade jemnvigten och störtade hals öfver hufvud i hafvet. Af honom syntes sedermera icke det ringaste spår; den våta grafven hade uppslukat honom.

Den omständigheten att båten hade slitit sig loss hade icke så litet gynnat fångens planer. Sin flykt satte han genast i verkställighet så snart villervallan uppstod. Med ett djerft språng var han öfver bord, kastades af vågorna långt bort från båten och var snart utom faran. Såsom varande en skicklig simmare, lyckades det honom att oskadad uppnå land, der han till en början utmattad nedsjönk på den stenbundna af vågorna delvis öfversköljda stranden.

Efter nästan öfvermenskliga ansträngningar lyckades det äfven furst Czarniecki och hans till två man sammansmälta besättning att få upp seglen. Att vidare söka efter den försvunne ansåg Stefan Czarniecki för lönlös möda, såsom det också i verk-

ligheten var. Med harmen i hjertat styrde han för den skull tillbaka mot Als, under tiden rufvande på den plan, som vi sett honom i det föregående sätta i verkställighet. Denna plan hade runnit upp i hans hjerna, då han varseblef Peters uniformsrock.

* * *

Länge qvarblef icke Peter i sin overksammas ställning. Han reste sig energiskt och började följa stranden i alla dess olika krökningar. Oaktadt de utståndna mödorna kände han sig likväl glad och belåten, och det förekom honom alldeles som om en svår tyngd med ens fallit från hans skuldror. Han kände knappt att han var genomvåt, och förlusten af rocken gick honom föga till sinnes. Visserligen tyckte han att det kändes en smula kyligt, men van som han blifvit att uthärda mycket större vedermödor, fästade han sig alls icke vid de närvarande. För att kunna hålla sig någorlunda varm ökade han sin gång och delvis, der trakten sådant tillät, småsprang han långa sträckor.

Peter Granat kände icke det minsta till den ö, dit han, lik en skeppsbruten, som han också i verkligheten var, blifvit uppkastad. Det enda han visste var, att ön hette Äröe, ty det hade han hört af polackarne.

Utan återvändo spejade han efter någon farkost, om än aldrig så liten, men hvart han såg, märkte han icke ens den minsta menkliga boning, och redan började det lida fram emot skymningen. Skulle han kanske nödgas tillbringa den stormiga natten bland strandklipporna?

— Om jag väl vore på sjön igen, sade han för sig sjelf. Låt vara att den är vida kallare, men

med hvarje tum som jag föres framåt, kommer jag ju närmare mitt mål. En båt, en båt och ett segel, och jag skall inte begära mera i hela mitt lif.

Han gick fortfarande skyndsamt framåt och tröttheten infann sig. Redan var han beredd att söka sig ett nattherberge mellan tvenne större klippor, då han till sin stora glädje på långt håll upptäckte en svart rök.

— Der måste finnas menniskor, tänkte han, och i lyckligaste fall också en båt. Får jag en sådan, är jag räddad. Visserligen utsätter jag mig för att bli tagen, men . . . strunt i det, lyckan står mig nog bi.

Sagdt och gjordt. Peter vandrade nu försigtigare framåt och befann sig snart utanför en liten fiskarstuga, belägen några hundra alnar vester om Marstalls by. Det var från denna stugas skorsten som röken kom.

— Skall väl se hvad det är för folk der inne, tänkte Peter och närmade sig smygande det enda fönster, som stugan hade. Han kunde utan olägenhet se dit in.

Framför den sprakande spiseelden, som flitigt underhölls, suto en gammal gubbe och en gumma af ungefär samma ålder. En stor bok låg uppslagen i gummans knä, och hon läste högt allt under det gubben ihärdigt band på ett nät. Det låg frid och ro öfver de gamles anletsdrag och föga fattades i att Peter gifvit sig tillkänna.

— Nej, mumlade han för sig sjelf, andra torde kanske finnas i närheten, och då får jag svårt att reda mig. Men nu till undersökningen af stranden. En man, som binder nät och bor vid

sjön har bestämdt en båt. Gud gifve, att han vore hemma nu.

Peters glädje låter snarare tänka sig än beskrivas, då han verkligen påträffade en till utseendet ganska god båt, försedd både med åror och segel.

— Gud har hört min bön, sade han och knäppte händerna tillsammans. Jag tackar Dig, att Du åter öppnat en utväg för mig att nå målet. Men intet dröjsmål nu, ty då kan allt göras om intet.

Maſten var snart upprest och seglet spändt. Med en yxa, som fanns i båten, och hvilken nu skulle komma Peter väl till pass, afhögg han fånglinan. Ett ryck, och båten dansade lätt ut på de skummande vågorna i den allt mera tilltagande skymningen.

6.

— Blixt och dunder, ropade Rutger von Ascheberg till två af sina officerare, under det han hastigt gick fram och tillbaka på Sonderburgs slottsgård, hvar gjorde ni af den officer, som förde hit det satans budskapet?

— Han väntar i högvakten, sade en af de tillfrågade.

— Godt, för hit honom; han skall närmare få redogöra för olyckshändelsen.

Sedan en af officerarne gått bort för att uträtta befallningen, sade Ascheberg till den kvarblifvande:

— En sådan rosenrasande otur har jag ej sett på länge. Vet ni af, major, att min käcke bud-

bärare, Peter Granat, är i den fördömde Czarnieckis våld?

— Peter Granat i Czarnieckis våld! utbrast majoren förskräckt. Vi få alltså ej någon undsättning?

— Nej, svarade Ascheberg dystert, nu återstår oss intet annat, än att låta begrafva oss under Sonderburgs ruiner. Det är hårdt, när man tänker på att så många tappre män, som annars skulle kunna tjena sin konung längre, skola vara nödsakade att så gagnlöst förspilla sina lif.

— Men kanske att allt det der är grundlöst och endast ett skrämskott, inföll majoren.

— Nej, det är icke så väl heller. Utom det här brefvet, fortfor han och öfverräckte till majoren en hopviken tillskrynkad papperslapp, har Czarniecki, för att riktigt öfvertyga mig om sanningen af sina uppgifter, medskickat Peter Granats uniformsrock. Hvad säger ni om det. Är det icke nog öfvertygande bevis för att pojken är bortknipen?

— Visserligen, så framt det verkligen är hans vapenrock, sade majoren tviflande.

— Hans vapenrock! Visst är det det! Hvems skulle det annars vara?

— Åh, furst Czarniecki har nog tänkt att ett dylikt intyg icke skulle förfela att göra tillbörlig verkan, och han har utan tvifvel ganska många dylika rockar i sitt förråd. Dessutom får jag säga, att jag tror, att furstens hela historia är osanning från början till slut.

— Men, så läs då brefvet, utbrast Ascheberg otåligt. Får se hvad ni sedan säger!

Brefvet hade följande lydelse:

»Till Rutger von Ascheberg, befälhafvare
på Sonderburgs slott!

Alldenstund det lyckats mig att utanför Äröes sydöstra udde uppbringa och tillfångataga en eder budbärare, hvarigenom all räddning blifvit eder fråntagen, får jag åter uppmana eder att först som sist och senast inom tjugufyra timmar efter mottagandet af detta bref till mig öfverlemna Sonderburgs slott med dess krigsmateriel och besättning, er sjelf deri inbegripen.

Den medföljande vapenrocken skall, om ej mina ord kunna det, intyga att förhållandet är sådant, som jag säger.

Furst Stefan Czarniecki,
befälhafvare för det polska rytteriet.»

— En sådan oförskämd kaxe, utropade majoren och stampade vredgad i marken. Han vill prompt hafva oss i sina händer, och är kanske missbelåten med, om vi gäfvo oss i kurfurstens våld, så framt det ginge så långt som till dagtingan, något som jag hoppas aldrig skall ske. Men hvad ämnar ni göra, öfverste?

— Först några ord till budbäraren, och sedan . . . sedan . . .

— Sedan . . . ?

— Svar på tal, men i en annan form, sade Ascheberg och pekade på kanonerna på vallarne.

— Jag förstår, inföll majoren och gnuggade förnöjd händerna. En vänlig påminnelse om att vi ännu lefva och kunna slåss. Ha, ha, ha; bravo, öfverste, ni har då alltid så förbåldt roliga och bra tillställningar för er. Nog tycker jag att den sarmatiska fursten bör bli långnäst med besked. Ämnar ni helsa på honom företrädesvis?

— Ja, jag skall väl tacka honom för brevet och försöka utverka min stackars Granats befrielse. Men, se här kommer polacken. Blif qvar, major, fortfor han, då majoren ämnade aflägsna sig, det skadar ej att det finnes två vittnen närvarande.

Till den polske officeren, som inträdde stolt och pockande, sade han:

— Känner ni innehållet af detta bref?

— Ja, min herre, furst Stefan Czarniecki, den tappreste och . . .

— Det der hör ej hit, afbröt Ascheberg strängt. Svara mig rakt fram på mina frågor, annars sitter edert hufvud bra löst mellan edra axlar. Känner ni innehållet af furst Czarnieckis bref?

— Ja.

— Var ni med vid tillfångatagandet af min budbärare?

Polacken betänkte sig några minuter innan han svarade. Han syntes verkligen tvehågsen om svaret. Slutligen sade han med dröjande ton:

— Nej, det var jag icke.

— Nå, har ni sett fången?

— Nej, men när jag kommer till lägret så . . .

— Ovisst om ni vidare kommer dit, afbröt Ascheberg, under det vredens rodnad färgade hans kinder.

Polacken ryckte till.

— Ni skulle då vilja behålla mig qvar, sade han orolig.

— Kanhända!

— Men det är emot vanligt krigsbruk.

Ascheberg stampade i marken och gaf polacken en så genomborrande blick, att han måste sänka

sina ögon, Sedan öfversten betänkt sig en stund, sade han:

— Ni är fri och kan återvända till edra landsmän. För dock det budskapet till Stefan Czarniecki, att han är välkommen till Sonderburg. Anrättningen, som jag hoppas att han skall finna smaklig nog, är redan färdig.

Med dessa ord vinkade han åt en officer, som passerade förbi, och befallde honom att föra polacken utom slottet. Förgäfves begärde denne att få säga några ord, Ascheberg bara vinkade och vinken måste lydast.

Men nästan samtidigt med den polske officeren ilade Aschebergs ryttarskaror ut genom en annan port och anföllo det polska lägret, der striden blef het och långvarig. Som vanligt måste Czarniecki äfven nu vika, och skulle utan tvifvel förlorat allt sitt bagage, om icke preussare och brandenburgare kommit honom till hjälp. Lätt sårad af en falkonnettkula i ena armen, måste fursten föras ur striden innan den slutat.

* * *

Det var några dagar efter ofvan beskrifna händelser. På borgens iståndsättande arbetades med den största ifver och ofta såg man öfversten sjelf lägga verksam hand vid arbetet. Och under allt detta dundrade kanonerna från ömse sidor och föreföllo oupphörligen små skärmytslingar, i hvilka svenskarne merändels hade öfvertaget.

Dagen nalkades till sitt slut och höstens skymning bredde sig öfver land och haf. Blåsten, som under dagens lopp varit ganska stark, hade saktat af mot qvällen, någonting ovanligt under denna

årstid. Det regn, som förut i ymnighet fallit, hade också upphört.

Denna förändring i väderleken gjorde att en liten flotta, bestående af tretton svenska skepp utan alltför stor fara kunde dubblera udden vid Kegenäs och hålla upp mot Sonderburg. Denna flotta fördes af Klas Ugglå och Johan Bergenstjerna, och hade lyckats att trots danskarnes och holländarnes vaksamhet uppnå sin bestämmelseort.

På ett af de största skeppen stod en ung soldat, lutande sig mot relingen. Det var Peter Granat. Hur svälde icke hans hjerta af stolthet och glädje, då han nu ändteligen såg sitt sjelftagna uppdrag lyckas; och hur tacksam kände han sig icke mot försynen, som hållit sin skyddande hand öfver honom under alla de faror, han varit utsatt för.

— Undrar hvad gamle Kula skall säga när han träffar mig, tänkte han och strök med handen öfver de mörkbruna knäfvellborrarna, och hurudan mine Gertrud skulle göra, när hon får nys om mina äfventyr, men här börjar redan att bli tråkigt, jag längtar i land till mina kamrater. Ankaret skall väl snart falla.

Nästan i samma ögonblick hördes också skeppskaptens befallning derom, och inom kort låg den svenska flottan i god ro nästan under Sonderburgs kanoner.

Som Peter då stod och betraktade anordningarne med seglens beslagning med mera, lades en hand på hans skuldra och en vänlig stämman tilltalade honom sålunda:

— Du brinner väl af längtan efter att få förena dig med dina kamrater inom fästningen?

— Ack ja, hviskade Peter och gjorde honnör för Klas Uggla, flottans befälhafvare.

— Vill du gå i land i qväll?

— Skulle allt vara bra det, svarade Peter, ty om jag inte misstager mig, så är kanske öfversten orolig, eftersom det dröjt litet med ankomsten.

— Gör som du vill, min tappre vän, sade Uggla, och helsa öfversten med att äfven han i qväll, om ett par timmar, kan vänta besök af mig. Gud vare med dig.

En skeppsjulle, snabbt framförd af två matrosar, förde Peter Granat snart in till den lilla bryggan, på hvilken han landsteg, utan att bemärkas af någon. Sedan båten väl aflägsnat sig, styrde han sina steg fram till porten, der han anropades af posten med det vanliga:

— Wer da?

— God vän, ljud Peters svar.

— Duger inte svarade postkarlen; gif lösen, annars skjuter jag.

Lösen kände Peter naturligtvis icke, alldenstund den ombyttes nästan för hvarje dag. I stället sade han:

— Peter Granat!

— Peter Granat, eftersade postkarlen förundrad, inte är det lösen, det!

— Begriper nog det, sade Peter muntert. Men jag är ju Peter Granat. Känner du inte igen mig, Olle Klinga?

— Peter Granat, upprepade posten ännu en gång tvekande. Han är ju fången hos polackarne, vet jag, och kanske död i det här draget.

— Ne-nej, du, inföll Peter. Nog är det sannt, att jag var en fånge hos sarmaterne, men den

fångenskapen varade inte många timmar. För resten skall jag tala om för dig, att jag varit i Landskrona, och att tretton svenska fartyg för en liten stund sedan kastat ankar utanför Kegenäs kyrka. Se så, Olle, fortför han, när postkarlen ännu icke kom sig före, ropa ut vakten om du ännu misstänker att jag inte är den, jag uppger mig vara.

Ja, det tyckte Olle Klinga vara resonligt nog, hvarför han verkställde ropet med sin väldiga basstämma.

Några ögonblick derefter hördes patrullens taktmessiga steg.

* * *

— Hvad kommer åt er, fader Kula, ni är nu jemt så sorgsen? Förr var ni munter som en lärka.

— Kan en bli annat än dyster till sinnes tycker du?

— Åh, jag tycker att vi alls inte ha tråkigt här. Små utfall då och då och dess emellan...

— Du är en vettvilling, Jonas Spjut, afbröt gamle Kula. Begriper du inte, din elemenskade stockfisk, att det kännes sökent efter Peter Granat. Om jag här hade de förbannade sarmaterne, som togo honom till fånga, skulle de få springa gatlopp, ända till dess de nött ut benstumparne, eller också skulle jag proppa in dem i en kanon och skjuta dem rakt in i blåkulla.

— Ni är arg, fader Kula, sade en undersätsig dragon och slamrade med den långa huggvärjan.

— Ja, kan en väl bli annat? Vid nästa utfall blir jag bestämdt med och då skall väl...

— Åh, hvarför ska ni vara så der melankolisk, fader Kula, afbröt den muntre Olle. Nog kommer

Peter Granat tillrätta igen, om inte förr, så på den yttersta dagen, och då få vi allt mycket att säga hvarandra, fader Kula. Se så, sitt inte och häng läpp alldeles som en gammal käring. Hör nu på, skall jag sjunga en visa, som jag sjelf gjort.

— Låt höra, ropade en mängd röster om hvarandra. Endast gamle Kula instämde ej deri.

— Åh, den är inte lång, sade Jonas, bara två verser, men den kan sjungas en hel timme om man vill. Hör nu på!

»Sarmaten och tysken de ligga för vår borg.
Att ej kunna ta den, det vållar dem stor sorg.
Hej, sjungom nu så lusteligen alle!»

Bra, Jonas, skrek ett dussin röster. Nå andra versen då?

»Två furstar med härsmakt de fria till vår borg,
Men måste draga hädan en hvar med sin korg.
Då sjunga vi så lusteligen alle.»

— Jonas vismakare, Jonas vismakare, skreko nästan alla och stötte bägrarne tillsammans och äfven gamle Kula kunde icke låta bli att helsa den muntre dragonen med ett:

— Ta mej tusan plåtar gör du inte visor lika flinkt som du klyfver skallen på tyskar och sarmater, och om du bara hade lite mera aktning för sorgen, så skulle . . .

I detsamma hördes ropet:

— Korporal ut!

— Se så för fanken, hvem är nu vid porten, brummade gamle Kula och satte häftigt ned den till hälften tömda stånkan. Framåt marsch!

— Hvad är det frågan om, sporde Kula postkarlen.

— Jo-o, nog är det litet besynnerligt alltid, för si, den här karlen säger att han heter Peter Granat, men som han ju är fången hos polacken, så tror jag att det är en spion, som . . .

Gamle Kula tog ut ett långt steg och stack sitt ansigte tätt under Peters, under det han befallde en ryttare att med en torrvedssticka lysa på den okände. Men knappt hade eldskenet fallit på dennes ansigte, förrän Kula utropade:

— Der står han ju lifslevvande. Kom med! Du kan tro att öfversten skall bli glad. Kom!

Först bar det af in i vaktstugan, der den återkomne hjertligt välfägnades af sina kamrater. Sedan detta var gjordt sade gamle Kula:

— Gå nu upp till öfversten, och skulle han nu rätt ligga i sin säng, så kan du vara säker på att *du* slipper in.

— Det är just det jag ämnar göra, sade Peter Granat, i det han gick ut.

7.

Men Rutger von Ascheberg låg ej i sin säng. Han hade sitt krigsråd samladt, och der afhandlades skarpt frågan om kapitulation eller icke. Många som förut varit så ifriga att till det yttersta försvara borgen, hade vid underrättelsen om det fatala brefvet börjat fatta andra tankar, och läto oförstäldt påskina, att de icke skulle hafva något emot en hederlig dagtingan.

Högligen förbittrad hörde Ascheberg alla de skäl, som hans motståndare hade att andraga. Men slutligen lugnade han sig och försökte att med allt skäl vederlägga dem.

— Hvilken skam, utropade han och gick häftigt fram och tillbaka. Att på detta sätt lemna oss i fiendens händer, kan jag aldrig gå in på. Hvad skall kungen säga; hvad skall folket tänka om denna plötsligt påkomna feghet. Och hur mycket skola icke våra fiender jubla. Det är eder nogsammt bekant, att jag genom lyckade ströftåg varit dem, isynnerhet polackarne, en nagel i ögat, och många af eder, mine herrar, hafva deri en lysande andel. Nu eftersträfva desse sarmater, dem vi mången gång drifvit framför oss som en hop skrämde får, ingenting annat, än att få oss i sitt våld. Och lyckas detta, så kunnen I, mine herrar, vara fullkomligt öfvertygade om, att de ej skola förfara så skonsamt mot oss, ty de hota oss, och skola använda alla möjliga utvägar, för att skada oss till lif och lem. Ja, de skola måhända utan barmhertighet och nåd döda oss, så snart vi äro i deras händer. Detta vore sannerligen det bästa, ifall en högre makt gäfve oss i deras våld, men det är detta, som vi för vår egen skull måste motarbета. Sedan han en stund tegat, allt under det han fortsatte sin häftiga promenad, slutade han sitt anförande med dessa ord: Dock mine herrar, I fån göra som I sjelfva behagen, men I fån också sjelfva bära det svåra ansvar, som måste drabba den, som glömmet sin pligt. Jag tvår mina händer. Och skulle jag till och med nödgas att ensam gå emot fienden, skall jag göra det och stupa med heder. Mine herrar, fatten ett raskt beslut.

Vid det han kraftigt uttalade dessa ord öppnades dörren och öfverstens adjutant anmälde en tysk parlamentär,

Ascheberg bet sig våldsamt i läpparne, han insåg nu att utgången mer än någonsin hängde på ett hår.

Den tyske officeren började:

— Kurfursten af Brandenburg, den förenade härens öfverbefälhaf . . .

— Ack ja, det der känna vi till förut, afbröt öfversten harmsen. Ni kommer för att uppfordra oss till underkastelse. Se nu, min herre, fortfor han en smula ironiskt, mitt krigsråd är samladt och ni skall få bli vittne till dess öfverläggningar. Det får besluta hvad det vill, men jag följer ändå hvad jag anser vara rätt. Till att börja med, så röstar ju ni, herr öfverstelöjtnant, på kapitulation?

Öfverstelöjtnanten rodnade ända upp till hårfästet.

— Jag, herr öfverste, stammade han, och var mycket värre deran, än om han stått framför ett eldsprutande batteri, jag . . . har . . . endast . . .

Ett starkt buller utanför dörren kom alla att rikta sina blickar deråt. Ascheberg ämnade just se efter hvad som var på färde, när dörren rycktes upp och Peter Granat nästan hufvudstupa kom inrusande, efter det han våldsamt slitit sig loss från postkarlen som, sin tjenst likmätigt, ville hindra honom från att gå in.

Ascheberg stannade genast och kunde på en lång stund icke få fram ett enda ord. Slutligen uttalade hans af rörelse darrande läppar detta namn, och den tonvigt han lade derpå, borgade mer än väl för, att hans känslor voro i uppror.

— Peter Granat.

— Peter Granat, eftersade alla de närvarande, och äfven den polske officeren tycktes mumla någonting dylikt. Han kände nog till Czarnieckis äfventyr, äfven om han icke hade sig bekant hans list, för att locka Ascheberg i fällan, hvilket troligtvis skulle lyckats, om icke den modige ynglingen den aftonen begifvit sig i land.

— Du lefver och är fri! Har du varit fången, eller har din resa . . .

— Herr öfverste . . . afbröt Peter käckt, här finnes ett par öron, som icke böra höra hvad jag har att förkunna.

Med dessa ord visade han på den tyske officeren, i hvilkens snopna miner man tydligt kunde läsa en bedragen väntan.

Ascheberg gaf ett tecken och kurfurstens budbärare utfördes.

— Nå, sade öfversten, sedan han förvissat sig om, att ingen obehörig kunde lyssna, hvad har du att förkunna?

— Först helsning från Landskrona.

— Har du varit der?

— Ja.

— Det vill säga att du icke varit fånge hos furst Czarniecki?

— Jo, det har jag nog, men jag lyckades att fly.

Derpå omtalade han under den mest spända uppmärksamhet från de församlades sida hvad som händt honom, och hvilket förut blifvit berättadt. När han slutat, sade Ascheberg:

— Och flottan, den ligger väl ännu i hamnen vid Landskrona?

— Nej.

— Hvar är den då. På väg hit! Svvara genast. Hela vår räddning beror derpå!

För ungefär en timme sedan kastade den ankar ett knappt kanonhåll härifrån.

— Pråktige pojke, utbrast Ascheberg och omfamnade den förlagne Peter. Se här, fortfor han och ryckte till sig en tung börs, som låg på ett bord. Tag detta så länge. När vårt svåra värf är utfördt och vi komma till kungen i Svendborg, skall du icke undgå att få den belöning, som du så väl förtjenat. Gå nu och skaffa dig den hvila, som du så väl beböfver.

— Det var sannt, sade Peter, som nu kom ihåg uppdraget från Klas Ugglå, om ett par timmar kommer amiralen hit för att tala med öfversten.

Ascheberg gnuggade förnöjd händerna. Allt ljusnade för honom, och nu blef det plötsligt annat ljud i skällan, såsom man plägar säga; ingen hade mera något att säga angående kapitulationen; hvar och en var beredd att lyda blindt och utan knot.

Den fiendtlige officeren inkallades derefter och fick det besked, att ännu ingenting blifvit afgjordt; om ett par dagar skulle kurfursten få ett bestämdt svar.

Med detta svar måste den snopne brandenburgaren begifva sig af.

8.

Två timmar senare än ofvanstående timade landade en liten slup vid den lilla bryggan. Der

träffades flottans båda befälhafvare och Ascheberg. Efter ett längre samtal uppgjordes der i den tysta natten planen för räddningen.

Derefter började planen att sättas i verkställighet. Elden från fästningsmurarne fördubblades och den tjocka röken dolde fullständigt hvad som förehades.

Medan således åt landsidan allt såg ut som tillförne, arbetade man ifrigt med att i muren åt sjösidan till göra tre öppningar, så breda att tre man i bredd kunde gå derigenom. Och för att ännu mera insöfva fienden i säkerhet gjorde Ascheberg på en enda dag tre häftiga utfall, hvarunder han sjelf slogs i spetsen för sina bussar. Planen lyckades fullkomligt, fienderne märkte ingenting. Den parlamentär, som kom för att ånyo uppfordra slottet, fick af Aschebergs öfverstelöjtnant det korta och kärfva svaret: »I morgon».

Slutligen voro öppningarne färdiga. Bud hade redan afgått till flottan. Det var på qvällen, och under den inbrytande natten skulle aftåget ske.

Vid den mellersta af dessa tre öppningar stodo gamle Kula, Peter Granat och ett par dragoner inbegripna i ett särdeles lifligt samtal.

— Jag kan aldrig få det i min skalle, hvarför öfversten inte utnämnt dig till korporal, Peter, eller åtminstone gifvit dig någon annan utmärkelse, sade den längste dragonen, och likväl är det du, som räddat oss alla. Det hörde jag majoren säga i går, och han tillade, att om ditt vågstycke inte lyckats, hade vi nu i taget antingen måst kapitulera på nåd och onåd, eller också spränga både oss och fästning i luften. Skulle han redan ha glömt att...

— Glömt, afbröt Kula vresigt. Hvad pratar du

nu för en elemenskad smörja igen, Lång-Hans? Tror du att öfversten glömmer en sådan sak! Neej, du.

— Det tror inte heller jag, inföll den andre dragonen, men jag har hört sägas, att han vill vänta med hedersbevisningen till dess att vi komma till Svendborg till kungen.

— Hur vet du att vi ska till Svendborg, sporde Peter, som vid afhörandet af dragonens ord intogs af en underlig, visst icke obehaglig känsla. Jag förmodade att vi skulle begifva oss till Nyborg, eller . . .

— Neej, utlät sig den undersätsige dragonen, resans mål är Svendborg, så sa' åtminstone i går öfverstens adjutant till majoren, och ljuger han, så ljuger jag.

— Det der angår oss alls inte, skall jag tala om för er gubbar, afklippte Kula helt tvärt. Om de höge herrarne vilja föra oss till Norge eller till verdens ända, så måste vi, soldater, lyda. Så är det bestäldt med den saken.

Samtalet afbröts här af Aschebergs och ett par andra officerares ankomst. Sedan öfversten noga tagit arbetet i skärskådande, sade han, vänd till Kula och hans kamrater:

— Om en timme gäller det. Varsko mig när båtarne lägga ut från flottan. Du Kula och du, Peter, skola följa med i samma båt som jag.

Med dessa ord gick Rutger von Ascheberg vidare för att öfverse anordningarna.

Den för aftågandet bestämda timmen kom ändteligen. Natten var mörkare än vanligt i följd af ett tätt duggregn, som fallit allt sedan middagen. De trettio ryttare, som blifvit utsedde att jemte öfversten och det öfriga befälet stanna till sist, hade in-

tagit sina platser. Kanonerne fortforo att slunga sina varma helsningar öfver till de fiendtliga lägren, der man beredde sig på att mottaga det fjerde utfallet.

Ändteligen lade den lilla båtflottan till vid slotts-bryggan; utskeppningen började och gick raskt för sig. Icke ett enda ljud, icke ett enda oförsigtigt årtag under rodden uppenbarade för de belägrande hvad som förehades, ty i sådant fall skulle icke återståget hafva kunnat verkställas så lätt.

Gamle Kula och Peter Granat hade post till-sammans.

— Satans så präktigt spektakel du har drifvit med de kanaljerna der borta, sade gamle Kula och knöt näfven åt det fiendtliga lägret till. Jag tycker mig redan se den polske furstens långa näsa och hör honom i andanom lägga upp sina eder på sin fördömda rotvälska, den jag aldrig kunnat bli riktigt klok på. Och om du i Svendborg får under-officersfullmakten, som jag i förtroende kan säga dig att du får, fortfor han i hviskande ton, liksom hade han förrådt en honom under tysthetslöfte an-förtrodd hemlighet, så vore det väl tusan om inte . . .

— Jag underofficer, afbröt Peter Granat, under det hjertat våldsamt bultade i hans bröst. Nej, fader Kula, så högt sträcker sig ej mina anspråk. Men se korporal, det ville jag gerna bli.

— Du hör nu hvad jag säger, pojke, och dermed basta. Du må tro att Rutger von Ascheberg känner nog gamle Kula se'n stridslekarne i Polen, och om han ibland talar litet med honom så der mellan fyra ögon, så . . . ja, ja; jag säger nu inte mera, för ser du jag har inte rättighet att yppa hvad jag vet, förstår du. Och dermed basta!

Peter Granat log åt den hederlige gubben,

som redan sagt mera än han hade lof till. Men denne fortfor efter ett par minuters tystnad:

— Och då vore det väl tusan, som jag sade i hjons, om inte du skulle få den du håller kär. Ja, det kan aldrig slå fel. Men, det säger jag dig, Peter, att rätt så mycket jag håller af dig, alldeles som en far, begriper du, så blir jag din fiende både i tid och evighet, så framt du inte uppfostrar dina söner till ärliga och rättskaffens knektar, som älska Gud, konung och fosterland högt öfver all snöd vinning. Och dermed basta!

— Var säker på, att det skall jag nog göra, svarade Peter tankfull.

Kula hade flera ord på tungan, då Aschebergs adjutant kom springande, under det han ropade:

— Fort till båtarne; ingen tid att förlora!

Kula och Peter skyndade ned för vallen; de voro jemte Ascheberg och hans adjutant de sista, som lemnade Sonderburgs gamla och med så mycken ära försvarade fäste. När den sista båten lade ut, undslapp en tung suck Rutger von Aschebergs bröst; ty det var icke utan stor saknad, som han frivilligt lemnade borgen.

Några årtag och Sonderburgs fäste försvann i nattens mörker för svenskarnes blickar. Största delen af dem, ja vi kunna säga nästan alla, återsågo aldrig mera dess murar, ty i och med det-samma som den siste svensken satte sin fot på skeppsdäcket, lyfte flottan ankar och var redan i dagningen utom synhåll för fienderne.

* * *

— Nå hvad svarade den envise svensken, var kurfurstens första utrop, då budbäraren efter en

häftig ridt, svettig och trött, inträdde i det rum, der krigsrådet hölls.

— Jag fick inte alls tala vid honom.

— Såå, sade kurfursten hånfullt. Är han, en simpel öfverste, för god att mottaga en kapten?

— Denna stolthet måste qväsas, utropade Stefan Czarniecki och hans heta polska blod rusade våldsamt upp till kinderna.

— Hvem gaf er då svar?

— Öfverstelöjtnanten.

— Och svaret, hur lydde det?

— »I morgon!»

— Ingenting vidare?

— Nej.

Nu kunde icke Stefan Czarniecki styra sig längre. Han rusade upp, och de närvarande polackarne följde hans exempel.

— I morgon! utropade han förbittrad. I morgon! Det der svaret ha vi nu hört en så lång tid, att jag tycker att vi borde lära honom, att det ej vidare gifves något »i morgon». Hvad är det annat än hån från hans sida! Kunde vi försätta oss inom Sonderburgs murar, skulle vi utan tvifvel se hur besättningen skrattade ut oss för vår efterlåtenhets skull. Må hvem som helst tåla detta begabberi, men jag gör det icke längre. Antingen döden, eller . . .

Åtföljd af sina landsmän ilade den uppretade fursten mot dörren, men hejdades der af kurfursten sjelf.

— Hvad ämnar ni göra? sporde denne.

— Storma Sonderburg med de trupper jag har att foga öfver. Vill ni ej medverka, så må vi skiljas för alltid.

Kurfursten betänkte sig några ögonblick.

— Må göra, sade han slutligen mera för sig sjelf.

Mine herrar, fortfor han, vänd till sitt krigsråd, furst Czarnieckis mening må segra; vi storma genast.

I spetsen för den stormande hären sprängde Stefan Czarniecki, omgifven af omkring hundra ryttare. Han tyckte visserligen att det var besynnerligt att slottets kanoner så envist tego, och det ehuru bullet var ganska stort. Kunde alla på borgen ha sjunkit i en så djup sömn, att de icke ens väcktes af de salfvor, som stundtals afskjötos mot slottsmurarne, eller var det kanske en ny krigslist af den i dylika knep erfarne Rutger von Ascheberg? Svaret skulle måhända inom kort blifva förfärligt.

Czarniecki rusade det oaktadt framåt och snart stod han med sin styrka utanför porten åt landsidan. Så långt, alldeles under fästningens kanoner, hade han förut aldrig kommit.

— Det här är i sanning besynnerligt, sade fursten halfhögt. Kunnen I, mine herrar, fortfor han och vände sig till de båda, honom omgifvande officerarne, säga hvad detta skall betyda?

De tillfrågade skakade sina hufvud och sågo lika förvånade ut som fursten. De hade väntat sig ett regn af kulor, och nu hade de kommit ända fram till porten, utan den ringaste förlust. Det var för dem en fullkomlig gåta. Men den gåtan löstes snart.

— Porten är ju öppen, sade en af ryttarne, jag behöfde bara trycka på den, så gick den upp.

Czarniecki ilade fram. Porten stod på vid gafvel. Ingen menniska syntes; intet ljud hördes, utom de qvarlemnade hästarnes sorgliga gnäggningar efter sine herrar.

— Undkommen, utbrast furst Czarniecki, som genast anade förhållandet. Återigen undsluppen mina händer! O, när skall väl den dagen randas, då jag

får fast honom. När skall satan upphöra att beskydda denne Rutger von Ascheberg?

9.

På det högsta förvånad såg Karl X Gustaf från torget i Svendborg en svensk flotta styra kurs på staden. Men stor blef hans glädje, då Ascheberg för honom förtäljde orsaken till hans ankomst.

— Ni har räddat åt mig tusen käcke män, min käre Ascheberg, sade konungen. Jag skall gifva eder anvisning på medel till uppköp af nya hästar, och såsom bevis på att ni har min fullkomliga bevägenhet, lägger jag dertill två tusen riksdaler såsom en enskild gåfva.

Ascheberg bugade sig och tackade förbindligast för löftet. Derpå sade han, i det han lät sina blickar öfverfara de på torget uppställda trupperne, bakom hvilka invånarnes nyfikna anleten der och hvar tittade fram:

— Men ers majestät måste också hafva en belöning åt den, som med fara för eget lif räddat Sonderburgs besättning ur dess förtviflade läge.

Konungen gjorde stora ögon.

— Den som räddat Sonderburgs besättning, eftersade han. Ni har ju redan fått er belöning, Rutger von Ascheberg!

— Ja visst, ers majestät, svarade öfversten under det ett leende spelade kring hans läppar, men det är egentligen icke *jag*, som räddat dessa krigare.

— Hvad vill det säga?

— Ers majestät; den svenska flottan låg i Landskrona.

— Ja, det vet jag nog.

— Och för att den skulle kunna komma oss till hjälp, måste dess befälhafvare få kunskap om vår förtviflade belägenhet, och . . .

— Aha, nu förstår jag, afbröt Karl Gustaf och hans förut allvarsamma ansigte blef ljusst och leende. Ni menar en belöning åt den modige man, som vågade sitt lif för eder räddning?

— Ja, ers majestät.

— Hvar är han? Lefver han? Är han här?

Dessa tre frågor följde blixtnabbt på hvarandra.

Ascheberg, som med afsigt placerat Peter Granat i främsta ledet, vinkade honom till sig.

Då hviskade gamle Kula, som tagit plats bredvid ynglingen, i uppmuntrande faderlig ton:

— Du går nu att tala med sjelfvaste kungen, Peter. Gud vare med dig, och håll bara tungan rätt i mun så är det inte farligt alls.

Peter trädde fram med säkra steg. Väl dunkade hjertat i bröstet på honom, men, uppmuntrad af Karl Gustafs vänliga blickar och ord, kände han snart all förlägenhet försvinna. Sedan han på konungens befallning, så godt han kunde, redogjort för sin äfventyrliga resa, sade monarken, i det han vände sig till Rutger von Ascheberg:

— Hvad önskar ni för belöning åt er skyddsling, såsom ni kallat honom?

— Att ers majestät måtte till en början göra honom till underofficer, svarade Ascheberg.

Det klack till i Peters bröst när han hörde dessa ord, och gamle Kula nickade småleende, under det han sade till sin närmaste granne:

— Sade jag inte det. Det är en karl, som står vid sina ord.

— Beviljadt, svarade Karl Gustaf och lade sin ena hand på Peters skuldra. Gack nu, sergeant Granat, och visa dig värdig din nya grad. Der är till din utrustning.

Med dessa ord tryckte konungen en börs i Peters hand.

Och ynglingen, hur gick det väl med honom i detta ögonblick? Öfverväldigad af rörelse ville han falla till konungens fötter, men denne reste mildt upp honom och sade några vänliga ord. Dessa genomforo som en blixtråle Peters hjerta och med klangfull stämma utropade han, i det han svingade hatten öfver sitt hufvud:

— Lefve länge Karl Gustaf till sina fienders skräck och till sitt folks lycka!

Och han behöfde icke ropa förgäfves. Det gick ett oerhördt jubel genom hela truppmassan, och i detta jubel hördes ofta dessa utrop:

— Lefve Ascheberg! Lefve Sonderburgs hjelte!

Peter var nästan utom sig af glädje. Nu, så tänkte han, skulle ingen menniska kunna hindra hans giftermål med den, som hade fått hans kärlek och tro. Men, om hon hade glömt sina löften; om någon annan blifvit den lycklige? I betraktande af hennes föräldrars afvoghet mot Peter Granat kunde detta ju lätt hända. Hvem visste, om icke flickan, påträngd af deras envishet, slutligen gifvit vika och lemnat sin hand åt en annan.

Försjunken i dessa betraktelser, hvilka till stor del verkade kylande på den unge underofficerens svallande känslor, såg han icke att gamle Kula, åtföljd af några ryttare, närmade sig. Han vaknade ej ur sina bryderier förr än Kula slog honom på axeln:

— Grubblare, sade han småleende, är det herr underofficerens nya ställning, som så oafåtligt tager hans tankar i anspråk?

— Nej, gamle vän, sade Peter hjertligt, i det han fattade gubbens hand, det är ej min nya ställning, som uteslutande sysselsätter mig; dock måste jag medgifva, att jag är glad öfver den, såsom ett medel att erhålla den jag älskar. Men, jag tänker också, om hon möjligtvis skulle vara mig otrogen, ifall . . .

— Otrogen, hvad tänker du på, pojke, utbrast gamle Kula, i det hans uppsyn betydligt mörknade, har du inte högre tankar om din käresta, då aktar jag dig inte mycket.

— Jo, nog har jag det, svarade Peter, som fann, att han icke så öppet bordt säga sina misstankar; men om hon skulle blifvit tvingad?

— Tror inte det, ljöd Kulas svar. Men säg mig hvad du nu ämnar taga dig till?

— Jag skall väl först och främst skaffa mig en uniform efter mitt stånd.

— Rätt så, sergeant, utbrast en af ryttarne. Kanske att vi snart få ett blodsdop igen.

— Möjligt det, inföll en annan ryttare. Skulle vara särdeles nöjd i det fallet. Den här stiltjen är för odräglig. Nej, tacka vet jag i Polen; der var det lust och lif; der kunde man litet emellanåt få dansa sina svenska danser med de elemenskade sarmaterne. Gubbar, ha ni nå'nsin varit med om en polsk galopp?

— Nej, nej; hvad vill det säga, utropade alla i korus.

— En polsk galopp, upprepade talaren, det är en vanlig dans, der sarmaten drar kortaste strået, så att nog ha ni varit med om en sådan, t. ex. vid Warschau.

Men vet ni hvem det är som kommit upp med det namnet?

— Nej! Hvem är det?

— Öfversten sjelf.

— Öfversten, utbrast Kula; hvilken öfverste?

— Ja, hvilken öfverste, ropade mängden.

— Von Ascheberg, naturligtvis, sade ryttaren, skrattande åt kamraternes nyfikenhet. Han brukade alltid säga, då han gifvit Czarniecki eller Witebski duktigt med stryk, att han varit ute och dansat galopp med sarmaten, och då var han alltid blid att se på.

— Ja, lefve Ascheberg, skrek gamle Kula och svingade hatten öfver hufvudet.

— Lefve Ascheberg, ropade alla, och när jubelropen tystnat, hördes bakom de församlade ett kraftigt:

— Tack, gossar!

Det var Rutger von Ascheberg, som kommit tillstädes och hört sitt lof. Sedan han talat några uppmuntrande ord till sitt folk och tackat dem för all den trohet de visat, den uppoffring och det mod som de ådagalagt i farans stund, tog han Peter afsides.

— Kungen vill tala med dig, sade han vänligt. Följ mig.

— Kungen, utbrast Peter, hvad kan han vilja mig.

— Kom, inföll Ascheberg och drog Peter med sig till stor förundran för hans fordna kamrater. Endast gamle Kula log.

Peter stod snart inför Karl Gustaf. Till en början kände han sig en smula förlägen, men detta gick snart öfver, då konungen sade:

— Du har i dag gjort mig en så stor tjenst, att jag vill ytterligare belöna dig, unge man. Utan dig hade dina tusen käcke kamrater otvifvelaktigt måst öfverlemna sig i våra fienders händer och min

styrka alltså blifvit förminskad. Säg därför hvad du helst önskar, och om det står i din konungs makt att uppfylla det, så skall det ske.

— Ers majestät, svarade Peter, under det hans ögon blixtrade af glädje, jag har undfått belöning nog. Från att vara en simpel ryttare har jag blifvit upphöjd till befäl, och dock har jag endast gjort min pligt. Men . . . Peter stannade i sjelfva meningens början och tummade en smula förlägen på hatten.

— Nå, säg ut, utbrast Karl Gustaf, i det han lade sin hand på Peters skuldra. Det är någonting som du har på hjertat, jag märker nog det. Är det kanske någon hjertesorg? Ah, du rodnar! Så har jag då gissat rätt!

Peter hade verkligen rodnat då konungen vidrörde denna ömma sträng i hans bröst. Sedan han funderat en stund på hvad han skulle säga, tog han mod till sig och omtalade för monarken allt hvad som angick honom sjelf och hans kärlek till Gertrud. Han talade om deras barndom, om den ömma känsla, som småningom vunnit insteg i deras hjertan, om förhoppningarna för framtiden och slutligen om hårdheten hos den älskades föräldrar, hvilka på intet vilkor ville gifva sitt bifall till dottrens förening med honom (Granat).

I Karl Gustafs ögon blixtrade det till för några ögonblick. Men småningom antogo de ett svårmodigt drömmande uttryck. Han gick några steg fram och åter i det temligen stora rummet, allt under det han med halfhög stämma mumlade långa meningar för sig sjelf.

Af dessa meningar kunde de följande icke undgå Peters öron.

— Vanliga företeelser, de der. Synd om pojken.

Högt sade han och stannade framför den unge sergeanten:

— Ännu ha vi ej fred, min gosse, och förr kan du ej börja att tänka på giftermål. Om du får lefva, hoppas jag att du ej stannar qvar som underbefäl, utan stiger i graderna, och då skall nog ej flickan nekas dig. Men skulle det hända att så äfven då vore fallet, så underrätta mig derom, och jag skall nog ställa allt till rätta. Är det ingenting annat, som du önskar?

— Skulle allt vara det, men . . . , men . . .

— Säg ut. Jag vill veta mina undersåters önsknningar.

— Gamle Kula är gammal och . . .

— Gammal, ja det är han visst, men derfor behöfver han väl ej sitt afsked, ty han är ju frisk och kry ännu?

— Det är ej heller frågan om hans afsked, ers majestät, endast om torpet som hans hustru . . .

— Jag förstår hvad du menar, sade Karl Gustaf leende, men var lugn du, och helsa gamle Kula med att hans bostad ej skall fråntagas honom.

Audiensen var slut och borta voro äfven Peters bekymmer för framtiden.

— Ja, utropade gamle Kula, när Peter Granat redogjorde för sitt samtal med honom, är det inte som jag alltid har sagt, en bättre kung har inte funnits på jorden sedan Gustaf II Adolfs dagar.

Och Peter Andersson Granat var fortfarande Aschebergs skyddsling, gifte sig med Gertrud, som troget väntat på honom, deltog sedermera i Karl XI:tes och XII:tes krig och slutade ändteligen sina dagar såsom öfverste och chef för det regemente han tillhört allt sedan de blodiga striderna kring Sonderburgs slott.

ge
n
a,
an
g.
så
llt
r?
rs

ör
sk
rs
af
ed
rs
at
te
te

le
o-
s
i-
t
.

På *F. C. Askerbergs förlag*, Stockholm, Östermalmstorg N:o 4, hafva följande nya böcker af *J. O. Åberg* utkommit:

Bondeplågaren på Oppensten. Historisk-romantisk skildring från Engelbrekts befrielsekrig. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Blodbadet i Wielun. Berättelse från Karl X Gustafs tid. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Konungens käpp och Drottningens vagga. Berättelse från Fredrik I:s tid. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Karna. Romantiserad skildring från Ryssarnes härjningar i trakten af Södertelje 1719. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

Brottets Lön. Romantiserad skildring från Ryssarnes härjningar i Norrbotten 1721. Af *J. O. Åberg*. 75 öre.

I Frihamn. Romantiserade skildringar från senaste hälften af sjuttonhundratalet. Af *J. O. Åberg*. 1,50.

Gustaf Adolf och Ebba Brahe. Historisk-romantisk skildring. 50 öre.

Bälinge Länsman. Skizz från 1719. 50 öre.